ئىمان بۆلۈمى

ئىماننىڭ پەزىلىتى

1 ـ ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى: ”شېرىكى يوق، يېگانە اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللهنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر، ئىيسا ئەلەيھىسسالام اللهنىڭ بەندىسى، ئەلچىسى، مەريەمگە تاشلىغان كەلىمىسى ۋە الله تەرىپىدىن كەلگەن بىر روھتۇر، جەننەت ۋە دوزاخ ھەقتۇر“ دەپ گۇۋاھلىق بەرسە، الله ئۇنى قىلغان ئەمەلىگە كۆرە جەننەتكە كىرگۈزىدۇ».

(بۇخارى: 3435)

2 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «جەننەتنىڭ سەككىز دەرۋازىسىنىڭ قايسىسىدىن كىرىشنى خالىسا، شۇنىڭدىن كىرگۈزىدۇ» دېيىلگەن.

(بۇخارى: 3435)

3 ـ تىرمىزىنىڭ رىۋايىتىدە: «الله‌تىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللهنىڭ ئەلچىسىدۇر، ـ دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن ھەرقانداق كىشىگە الله دوزاخنى ھارام قىلىدۇ» دېيىلگەن[1].

(تىرمىزى: 2638)

[1] ئەلبانى (2126): ھەسەن. ـ دېگەن.

5 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قەلبىدە زەررىچىلىك ئىمان بار كىشى دوزاختىن چىقىرىلىدۇ». ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: بۇنىڭغا شەك قىلىدىغانلار: شەك ـ شۈبھىسىزكى، الله زەررىچىلىكمۇ زۇلۇم قىلمايدۇ دېگەن ئايەتنى ئوقۇسۇن! ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 2598)

[1] ئەلبانى (2095): سەھىھ. ـ دېگەن.

6 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«"ئىگەمنىڭ الله، دىنىمنىڭ ئىسلام ۋە پەيغەمبىرىمنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بولغانلىقىدىن ھەقىقەتەن مەمنۇنمەن" دېگەن ھەر قانداق كىشى چوقۇم جەننەتكە كىرىدۇ»[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 1529)

[2] ئەلبانى (1353): سەھىھ. ـ دېگەن.

7 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەر قانداق بىر كىشى ئىسلامنى چىن قەلبىدىن قوبۇل قىلسا، الله ئۇنىڭ بۇرۇن قىلغان ھەر قانداق ياخشىلىقىنى يازىدۇ، ئىلگىرى ئۆتكۈزگەن ھەر قانداق گۇناھلىرىنى ئۆچۈرىدۇ. ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن جىنايەت سادىر قىلسا، قىلمىشىغا كۆرە جازا بېرىلىدۇ. ھەر بىر ياخشىلىققا ئەڭ ئاز دېگەندە ئوندىن يەتتە يۈزگىچە ساۋاب يېزىلىدۇ. ھەر بىر يامانلىق كۆپەيتىلمەستىن ئۆز ئەينى يېزىلىدۇ، ئەمما الله ئۇنى كەچۈرۈۋېتىشنى خالىسا، ھېچ گۇناھ يېزىلمايدۇ»[1].

(نەسائى: 4998)

[1] ئەلبانى (4625): سەھىھ ـ دېگەن.

8 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر كۈنى، بىز ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما قاتارلىق بىر قانچە كىشى بىلەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇراتتۇق، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئارىمىزدىن قوپۇپ كېتىپ، خېلى ئۇزۇنغىچە قايتىپ كەلمىدى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇلاپ كېتىلىشىدىن ئەنسىرەپ ئالاقزادە بولدۇق ـ دە، ئورنىمىزدىن تۇردۇق. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى بىرىنچى بولۇپ ئىزدەپ چىقتىم، ئەنسارىلاردىن بەنى نەججار قەبىلىسىنىڭ بېغىغا كېلىپ، باغنىڭ ئەتراپىنى ئايلىنىپ، كىرىدىغان ئىشىك تاپالمىدىم. توساتتىن باغنىڭ سىرتىدىكى بىر قۇدۇقتىن باغنىڭ ئىچىگە ئېقىپ كىرىدىغان بىر ئېرىقنى كۆرۈپ قالدىم ـ دە، تۈلكىدەك تۈگۈلۈپ باغنىڭ ئىچىگە كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەبۇ ھۇرەيرەمۇ سەن، نېمە ئىش بولدى؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـــ ئى رەسۇلۇللاھ! سەن بىزنىڭ ئارىمىزدىن كېتىپ قېلىپ، قايتىپ كەلمىدىڭ. شۇڭا سېنىڭ بۇلاپ كېتىلىشىڭدىن ئەنسىرەپ

كەتتۇق. مەن بەكمۇ ئالاقزادە بولۇپ، بۇ يەرگە ھەممىدىن بۇرۇن يېتىپ كەلدىم ۋە تۈلكىدەك تۇگۇلۇپ باغقا كىردىم. ئەنە، قالغان كىشىلەر كەينىمدىن كېلىۋاتىدۇ. ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا ئىككى پاي كەشىنى بېرىپ:

ـ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! سەن بۇ ئىككى كەشىنى ئېلىپ، (بۇ باغنىڭ ئەتراپىدا) ﷲتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە ئۇچرىغان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى.

ماڭا تۇنجى بولۇپ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇچراپ:

ــ ئەبۇ ھۇرەيرەمۇ سەن؟ بۇ ئىككى پاي كەشىنى نېمە دەپ كۆتۈرىۋالدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ــ بۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كەشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ﷲتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە يولۇققان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بېرىشكە بۇيرۇپ، بۇ ئىككى پاي كەشىنى ئىسپات سۈپىتىدە بەردى، ـ دېدىم.

ئۆمەر مېنىڭ كۆكسۈمگە بىر مۇشت سالغان ئىدى، ئوڭدامغا چۈشتۈم. ئاندىن:

ــ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە، ئارقاڭغا قايت! ــ دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدىم، شۇچاغدىكى تۇرقىمدىن ھازىرلا يىغلاپ تاشلايدىغاندەك كۆرىنەتتىم، ئۆمەرمۇ ئارقامدىنلا تاپ بېسىپ كېلىۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قاراپ:

ـ ئەي ئەبۇ ھۇرەيرە! ساڭا نېمە بولدى؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ مەن ئۆمەرگە يولۇقۇپ، ئۇنىڭغا سەن ماڭا تاپىلىغان ئىشلارنى دېگەنىدىم، ئۆمەر مېنىڭ كۆكسۈمگە بىر مۇشت سالدى، مەن ئوڭدامغا چۈشتۈم. ئاندىن: "ئى ئەبۇ ھۇرەيرە، ئارقاڭغا قايت!" دېدى، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرگە:

ــ ئى ئۆمەر! نېمە ئۈچۈن ئۇنداق قىلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى،

ھەزرىتى ئۆمەر:

— ئى رەسۇلۇللاھ! ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇنكى، سەن ئىككى كەشىگنى ئىسپات سۈپىتىدە ئەبۇ ھۇرەيرىگە بېرىپ، ئۇنى ﷲتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى چىن قەلبىدىن ئىقرار ۋە ئېتىراپ قىلغان ھالەتتە يولۇققان ھەر بىر كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بېرىش ئۈچۈن ئەۋەتتىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ھەئە، شۇنداق، ـ دېدى. ئۆمەر:

— ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنداق قىلمىغىن. چۈنكى مەن كىشىلەرنىڭ بۇ سۆزگە ئېسىلىۋېلىپ، ئەمەل ـ ئىبادەتتىن سۇسلىشىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەيمەن، كىشىلەرنى ئەمەل ـ ئىبادەت قىلغىلى قويغان بولساڭ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ئۇنداقتا، ئۇلارنى ئەمەل قىلغىلى قوي! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 31)

13 ـ مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىمىز ئۇفەير ناملىق بىر ئېشەككە مىنىۋالغان ئىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— ھەي مۇئاز! سەن ﷲنىڭ بەندە ئۈستىدىكى ھەققى بىلەن بەندىنىڭ ﷲ ئۈستىدىكى ھەققىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

— بۇنى ﷲ ۋە ﷲنىڭ رەسۇلى بىلىدۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— بەندىلەرنىڭ ﷲقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىشى ﷲنىڭ بەندىلەر ئۈستىدىكى ھەققى؛ ﷲقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلغانلارنى ئازابلىماسلىق بولسا، بەندىلەرنىڭ ﷲ ئۈستىدىكى ھەققىدۇر، ـ دېدى. مەن:

— ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنداقتا، بۇنى كىشىلەرگە ئېيتىپ بەرمەيمۇ؟ ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

— كىشىلەرنىڭ بۇ سۆزگە ئىسىلىشىپلا، ئەمەل - ئىبادەتتە سۇسلىشىپ قالماسلىقى ئۈچۈن، ئېيتماي تۇرغىن! — دېدى. ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:
- مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىلىمنى يوشۇرغان بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆلۈپ كېتىش ئالدىدا بۇنى ئېيتىپ بەرگەن ئىدى، - دېدى.
(مۇسلىم: 30 ۋە 32)

14 - ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئايدىڭ كېچىسى تالاغا چىققانىدىم، قارىسام، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئۆزى يالغۇز ماڭغىلى تۇرۇپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، مەن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام باشقىلارنىڭ ئۆزى بىلەن بىرگە مېڭىشىنى خالىمىسا كېرەك دەپ ئويلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مېنى كۆرۈپلا:
- كىم ئۇ؟ - دەپ سورىدى. مەن:
- مەن ئەبۇ زەر، الله مېنى ساڭا پىدا قىلسۇن! — دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام:
— ھە ئەبۇ زەر! بۇ يەرگە كەل! — دېدى. ئىككىمىز بىر ئاز بىللە ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم:
- بۇ دۇنيانىڭ بايلىرى ئاخىرەتنىڭ كەمبەغەللىرىدۇر، الله بەرگەن بايلىقنى ئالدى - كەينىگە قارىماستىن ھەر تۈرلۈك ياخشىلىق يوللىرىغا سەرپ قىلغان كىشىلەرلا بۇنىڭدىن مۇستەسنا، - دېدى. يەنە بىر ئاز ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مېنى ئەتراپى تاشلىق ئويمان بىر جايدا ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ:
- مەن قايتىپ كەلگۈچە بۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇر! — دېدى. ئاندىن سايلىققا قاراپ يۈرۈپ كەتتى - دە، كۆزۈمدىن غايىپ بولدى. ئارىدىن خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ قايتىپ كېلىۋاتقاچ:
— ئوغرىلىق قىلغان بولسىمۇ، زىنا قىلغان بولسىمۇ، - دېۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام كەلگەن ھامان ئۆزەمنى تۇتالماي:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللە مېنى ساڭا پىدا قىلسۇن! بۇ ساي تەرەپتە كىمگە سۆزلەۋاتاتتىڭ؟ بىرەرسىنىڭ ساڭا جاۋاب قايتۇرغانلىقىنى ئاڭلىمىدىمغۇ؟! ـ دەپ سورىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:

ـ بۇ ساي تەرەپتە ماڭا جىبرىئىل كۆرۈندى، ئۇ ماڭا:

ـ ئى مۇھەممەد! ئۈممىتىڭدىن اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشىگە جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ئى جىبرىئىل! ئوغرىلىق ياكى زىنا قىلغان بولسىمۇ، بېشارەت بېرەمدىم؟ ـ دەپ سورىدىم. جىبرىئىل:

ـ شۇنداق، ـ دېدى. مەن يەنە:

ـ ئى جىبرىئىل! ئوغرىلىق ياكى زىنا قىلغان بولسىمۇ، بېشارەت بېرەمدىم؟ ـ دەپ سورىدىم. جىبرىئىل:

ـ شۇنداق، ھاراق ئىچكەن بولسىمۇ بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى.

(بۇخارى: 6443)

15 ـ مۇسلىم يەنە بىر رىۋايەتتە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۆتىنچى قېتىمدا: «ئەبۇ زەرنىڭ ئۇنىمىغىنىغا پەرۋا قىلماستىن» دېگەنلىكىنى قوشۇپ رىۋايەت قىلغان.

(مۇسلىم: 94)

16 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىنساننى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان نەرسە نېمە؟ جەھەننەمگە كىرگۈزىدىغان نەرسە نېمە؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشى جەننەتكە كىرىدۇ. اللەقا بىرەر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرگەن ھالدا ۋاپات تاپقان ھەر قانداق كىشى جەھەننەمگە كىرىدۇ. ـ دېدى.

(مۇسلىم: 93)

17 ـ ئىبنى شىھاب مۇنداق دەيدۇ: مەھمۇد ئىبنى رەبىئ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئېسىگە ئالالىغانلىقىنى، شۇنداقلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارنىڭ ھويلىسىدىكى قۇدۇقتىن سۇ ئېلىپ ئۇنىڭ يۈزىگە پۈركىگەنلىكىنىمۇ ئېسىگە ئالالىغانلىقىنى دەپ بەردى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بەدرى ئۇرۇشىغا قاتناشقان ئىتبان ئىبنى مالىك ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىپ بەردى:

ــ مەن بەنىي سالىم ئايمىقىدىكى قەۋمىمگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇپ بېرەتتىم. مەن تۇرىدىغان جاي بىلەن ئۇلار تۇرىدىغان جاينىڭ ئارىسىنى بىر جىلغا ئايرىپ تۇراتتى. مۇبادا يامغۇر يېغىپ قالسا، ئۇلارنىڭ مەسچىتىگە بېرىش ئۈچۈن جىلغىدىن ئۆتۈشۈم قىيىن بولاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ كۆزۈم ئاجىزلىشىپ قالدى، ناۋادا يامغۇر يېغىپ قالسا، قەۋمىم بىلەن مېنىڭ ئارامدىكى جىلغىدا سەل ئاقىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، مېنىڭ ئۇ جىلغىدىن ئۆتۈشۈم قىيىن بولىدۇ. شۇڭا سەن كېلىپ، مېنىڭ ئۆيۈمدىن بىر جايدا ناماز ئوقۇپ بەرگەن بولساڭ، مەن شۇ جاينى نامازگاھ قىلىۋالغان بولسام، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بولىدۇ، ـ دېدى. ئەتىسى ئەتىگەن تاڭ خېلى يورۇغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇبەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن يېتىپ كېلىپ، ئىجازەت سورىدى ۋە ئۆيگە كىرىپلا:

ـ قايسى جايدا ناماز ئوقۇپ بېرىشىمنى ياخشى كۆرىسەن؟ ـ دېدى. مەن ناماز ئوقۇشنى ياقتۇرىدىغان بىر جاينى كۆرسەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ: «الله ئەكبەر!» دەپ نامازغا تۇردى. بىز ئارقىسىدا سەپ تۇرۇپ ئىقتىدا قىلدۇق. ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇغاندىن كېيىن سالام بەردى، بىزمۇ سالام بەردۇق. نامازدىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى شورپا پىشقىچە ساقلاپ تۇرۇشقا تۇتۇۋالدىم. مەھەللىمىزنىڭ بىر مۇنچە كىشى پەيغەمبەر

سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مىنىڭ ئۆيۈمدە ئىكەنلىكىنى ئاڭلاپ يۈگۈرەپ كەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۆيدە ئادەم كۆپىيىپ كەتتى. ئاردىن بىرى:

ـ مالىك كۆرۈنمەيدىغۇ، ئۇ نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟ ـ دېگەنىدى، يەنە بىرەيلەن:

ـ ئۇ، الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلىنى ياخشى كۆرمەيدىغان مۇناپىق، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنداق دېمە! ئۇنىڭ اللهنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ: ”لا إله إلا الله (اللهتىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەنلىكىنى بىلمەمسەن؟ ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ــ ئۇنىڭ اللهنىڭ رازىلىقىنى كۆزلىگەنلىكىنى الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى ئوبدان بىلىدۇ. ئەمما، اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز ئۇنىڭ مۇھەببىتىنى پەقەت مۇناپىقلارغىلا بېغىشلايدىغانلىقىنى ۋە پەقەت مۇناپىقلار بىلەنلا سۆزلىشىدىغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرىمىز، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ شەك ـ شۈبھىسىزكى، الله ئۆزىنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ: ”لا إله إلا الله (اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەن كىشىگە دوزاخنى ھارام قىلدى، ـ دېدى.

مەھمۇد ئىبنى رەبىئ مۇنداق دەيدۇ: مەن بۇ ھەدىسنى يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيە قوماندانلىقىدا (رۇم زېمىنىدا) ئېلىپ بېرىلغان بىر غازاتتا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىدىن بولغان ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھۇزۇرىدا بىر توپ كىشىگە سۆزلەپ بەرگەن ئىدىم. ئەبۇ ئەييۇب (ئۇ مۇشۇ غازاتتا شېھىد بولغان. الله ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن!) ماڭا قارشى قوپۇپ:

ـ الله تائالانىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ سۆزلەرنى ھەرگىزمۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دېگەن دەپ ئويلىمايمەن، ـ دېدى. بۇ سۆز ماڭا بەك ئېغىر كەلدى ـ دە:

ـ الله مېنى بۇ غازاتتىن قايتقىچە سالامەت قىلىپ، ئەتىبان ئىبنى مالىكنى قەۋمىنىڭ مەسچىتىدە تىرىك تاپسام، بۇ ھەدىسنى ئۇنىڭدىن قايتا سورايمەن دەپ اللهقا ۋەدە قىلدىم. سالامەت قايتقاندىن كېيىن، ھەج (ياكى ئۆمرە) گە ئېھرام باغلاپ، شامدىن مەككىگە باردىم، ئاندىن مەدىنىگە كېلىپ، بەنىي سالىم ئايمىقىغا باردىم. ئەتىبان قەۋمىگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇۋاتقان ئىكەن. ئۇ نامازنى تۈگەتكەندىن كېيىن، مەن ئۇنىڭغا سالام بېرىپ، ئۆزەمنى تونۇشتۇردۇم. ئۇ قېرىپ كۆزىدىنمۇ ئايرىلىپ قالغان ئىكەن. مەزكۇر ھەدىس توغرۇلۇق سورىۋىدىم، ئەتىبان ئۇ ھەدىسنى ماڭا بۇرۇن سۆزلەپ بەرگىنىگە ئوخشاش قىلىپ سۆزلەپ بەردى.

(بۇخارى: 1186)

18 ـ مالىك ۋە نەسائى: ئۆيدە ناماز ئوقۇپ بېرىشنى، ـ دەپ رىۋايەت قىلغان[1].

[1] ئەلبانى (1259): سەھىھ ـ دېگەن.

19 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قىيامەت كۈنى سېنىڭ شاپائىتىڭدىن كىم بەھرىمەن بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! مەن سېنىڭ ھەدىسكە بولغان ھېرىسمەنلىكىڭگە قاراپ، ھېچكىم بۇ مەسىلىنى ئەبۇ ھۇرەيرىدىن بۇرۇن سورىمايدىغۇ دەپ ئويلىغانىدىم. قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىمدىن بەھرىمەن بولىدىغانلار چىن قەلبىدىن: ”لا إلـه إلا الله (اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر)“ دېگەن كىشىلەردۇر، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 99)

20 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللام مۇنداق دېگەن:

«مۇھەممەدنىڭ نەپسى ئىلكىدە بولغان الله بىلەن قەسەمكى، يەھۇدىي ياكى خرىستىئان بولسۇن، مەيلى كىم بولسا بولسۇن، مېنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى ئاڭلاپ تۇرۇپ، مەن ئېلىپ كەلگەن ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلىشتىن باش تارتقان ھالدا ۋاپات بولىدىكەن، ئۇ چوقۇم دوزاخقا كىرىدۇ».

(مۇسلىم: 153)

21 ـ سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللالاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«پاھ! مۇئمىن كىشىنىڭ ھالى نېمىدېگەن ياخشى؟! ئۇنىڭ بارلىق ئەھۋالى ئۇنىڭ ئۈچۈن ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدۇ، بۇ خۇسۇسىيەت پەقەت مۇئمىنگىلا خاستۇر. مۇئمىن خۇشال بولىدىغان ئىشقا يولۇقسا، اللەقا شۈكرى ئېيتىدۇ. مانا بۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ياخشىلىق؛ ئەگەر زىيان ـ زەخمەتكە يولۇقسا، ئۇنىڭغا سەۋر قىلىدۇ. مانا بۇمۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر ياخشىلىق ھېسابلىنىدۇ».

(مۇسلىم: 2999)

29 ـ مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر سەپەرگە بىللە چىققانىدىم. بىر كۈنى، يولدا كېتىۋېتىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىنلىشىپ قالدىم ـ دە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا مېنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ۋە دوزاختىن يىراقلاشتۇرىدىغان بىرەر ئەمەلنى دەپ بەرگەن بولساڭ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى مۇئاز! سەن ناھايىتى چوڭ بىر ئىشنى سورىدىڭ. بىراق ئۇ ئىش الله ئاسان قىلغان كىشىگە ئاسان. اللهقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىل، نامازنى جايىدا ئادا قىل، زاكات بەر، روزا تۇت، ھەج قىل. مەن ساڭا بارلىق ياخشى ئىشلارنىڭ دەرۋازىلىرىنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ روزا ـ ئىنساننى گۇناھلاردىن ساقلايدىغان قالقان؛ سەدىقە ـــ سۇ ئوتنى ئۆچۈرگەندەك گۇناھلارنى ئۆچۈرگۈچى؛ كېچىدە قوپۇپ ناماز ئوقۇش ـ تەقۋادار، سالىھ كىشىلەرنىڭ ئالامىتىدۇر، ـ دېدى. ئاندىن الله تائالانىڭ مۇنۇ ئايىتىنى ئوقۇدى: ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن ـ كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ (يەنى ئۇلار كېچىسى ئىبادەت قىلىپ ئاز ئۇخلايدۇ)، ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ (ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللهنىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ[1]. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

ـ مەن ساڭا بۇ دىنىنىڭ بېشى، تۈۋرۈكى ۋە يۈكسەك پەللىسىنى دەپ بېرەيمۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـــ ھەئە، دەپ بەرگىن، ـ دېۋىدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـــ بۇ دىنىنىڭ بېشى ئىسلام (يەنى ئىسلامنى ھەقىقىي قوبۇل

[1] سۈرە سەجدە، 16ـ17ـ ئايەت.

قىلىش)، تۆۋرۈكى ناماز، يۈكسەك پەللىسى جىھادتۇر، ـ دېدى. ئاندىن كېيىن:

ــ مەن ساڭا بارلىق ياخشىلىقنىڭ جۇغلانغان يېرىنى دەپ بېرەي، ـ دېدى ۋە ماڭا تىلىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

ــ تىلىڭنى چىڭ تۇت! ـ دېدى. مەن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز سۆزلىرىمىزدىنمۇ ھېساب بېرەمدىمىز؟ ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئىسىت ساڭا، ئى مۇئاز! كىشىلەرنى دوزاخقا دۈم تاشلايدىغان نەرسە شۇ تىللىرى بولماي نېمە؟ ـ دېدى[①].

(تىرمىزى: 2616)

[①] ئەلبانى (2110): سەھىھ ـ دېگەن.

30 ـ ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ــ ماڭا مېنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان بىر ئىشنى دەپ بەرسەڭ، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەتراپىدىكىلەر:

ــ ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ؟ ئۇنىڭغا نېمە بولغاندۇ؟ ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا جاۋابەن:

ــ ئۇنىڭ بىرەر ھاجىتى بار ئىكەن، ـ دېدى. ئاندىن ئۇ كىشىگە:

ــ ﷲقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئىبادەت قىل، نامازنى جايىدا ئادا قىل، زاكات بەر، سىلە-رەھىم قىل! ـ دېدى.

(بۇخارى: 1396)

31 ـ ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«الله تائالا قىيامەت كۈنى پۈتۈن خالايىقنىڭ ئالدىدا مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر كىشىنى دوزاختىن قۇتۇلدۇرىدۇ. ئۇنىڭ ئەمەللىرى يېزىلغان توقسان توققۇز دەپتەرنى ئاچىدۇ، ھەر بىر دەپتەر (چوڭلۇقىدىن) كۆز يەتكۈدەك يەرنى ئىگەللەيدۇ، ئاندىن الله تائالا ئۇنىڭغا:

ـ بۇ دەپتەردە خاتىرىلەنگەن گۇناھلىرىڭدىن بىرەرسىنى ئىنكار قىلالامسەن؟ ھەممە ئىشلىرىڭنى خاتىرىلەپ تۇرغۇچى پەرىشتىلىرىم ساڭا زۇلۇم قىپتىمۇ؟ ـ دەپ سورايدۇ. ئۇ:

ـ ياق، ئى الله! ـ دەيدۇ. الله تائالا:

ـ بۇ گۇناھلىرىڭ ئۈچۈن ئېيتقۇدەك ئۆزرەڭ بارمۇ؟ ـ دەپ سورايدۇ، ئۇ:

ـ ياق، مېنىڭ ھېچ بىر ئۆزرەم يوق، ئى الله! ـ دەپ جاۋاب بېرىدۇ. الله تائالا:

ـ ئۇنداقتا، بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا سېنىڭ بىر ياخشى ئىشىڭ بار، سەن بۈگۈن ھېچبىر زۇلۇمغا ئۇچرىمايسەن، ـ دەيدۇ. شۇ ھامان: "اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللهنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىمەن" دېگەن كەلىمە پۈتۈلگەن بىر ۋاراقچە چىقىدۇ. الله تائالا ئۇنىڭغا:

ـ تارازىغا كەل! ـ دەيدۇ. ئۇ:

ـ ئى الله! بۇ ۋاراقچە گۇناھ بىلەن تولغان بۇنچە دەپتەرنىڭ ئالدىدا نېمىگە تەڭ بولالىسۇن؟ ـ دەيدۇ. الله تائالا ئۇنىڭغا:

ـ سەن بۈگۈن ھېچقانداق زۇلۇمغا ئۇچرىمايسەن، ھەققىڭنى تولۇق ئالىسەن، ـ دەيدۇ. ئاندىن دەپتەرلەرنى تارازىنىڭ بىر تەخسىسىگە، ۋاراقچىنى يەنە بىر تەخسىسىگە قويۇپ تارتىدۇ. دەپتەرلەر يېنىك كېلىپ، ۋاراقچە ئۇلارنى بېسىپ كېتىدۇ. ھېچبىر نەرسە اللهنىڭ ئىسمى ئالدىدا ئېغىرلىق باسالمايدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2639)

[1] ئەلبانى (2127): سەھىھ ـ دېگەن.

ئىمان ۋە ئىسلامنىڭ تەبىرى

32 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىسلام دىنى ــ اللهنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە ئىشىنىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامىزاندا روزا تۇتۇش ۋە ھەج قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى».

بىر كىشى ئىبنى ئۆمەردىن:

ــ ھەج قىلىش دېگەن سۆزنى روزا تۇتۇش دېگەن سۆزدىن بۇرۇن دېدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئىبنى ئۆمەر:

ــ ياق، مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «رامىزاندا روزا تۇتۇش ۋە ھەج قىلىش» دەپ، ھەج كەلىمىسىنى كېيىن دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 16)

33 ـ مۇسلىمنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە: «ئىسلام دىنى ــ اللهتىن باشقا بارچە مەبۇدلارنى ئىنكار قىلىپ، ئىبادەتنى پەقەت اللهقىلا قىلىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامىزاندا روزا تۇتۇش ۋە بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېيىلگەن.

34 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئىسلام دىنى ـ اﷲتىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اﷲنىڭ ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامىزاندا روزا تۇتۇش ۋە بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېيىلگەن[1].

(تىرمىزى: 2609)

[1] ئەلبانى (2104): سەھىھ ـ دېگەن.

35 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: بىر كىشى ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇماغا:

ـ غازاتقا چىقمامسەن؟ ـ دېدى. ئىبنى ئۆمەر ئۇنىڭغا:

ـ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئىسلام دىنى ـ اﷲتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىش ۋە رامىزاندا روزا تۇتۇشتىن ئىبارەت بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلدى» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان، ـ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(نەسائى: 5001)

[2] ئەلبانى (4628): سەھىھ ـ دېگەن.

36 ـ يەھيا ئىبنى يەئمەر مۇنداق دەيدۇ: مەئبەد جۇھەنى بەسرە شەھىرىدە تەقدىر توغرىسىدا تۇنجى بولۇپ قالايمىقان سۆز تاپقان كىشى ئىدى. مەن ھۇمەيد ئىبنى ئابدۇرراھمان ھىمىيەرى بىلەن ھەج (ياكى ئۆمرە) قىلغىلى مەككىگە باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرەرسىنى تاپساق، تەقدىر توغرىسىدا يەنى بۇلار تاپقان سۆزلەر توغرىسىدا سوراپ باقايلى دېيىشتۇق. ئابدۇللا ئىبنى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بىلەن مەسچىتنىڭ ئىشىكى تۈۋىدە ئۇچرىشىپ قالدۇق، ئۇ مەسچىتكە ماڭغان ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن، ھەمراھىم ئىككىمىز ئۇنىڭ ئىككى يېقىنىغا ئۆتتۇق. قارىسام، ھەمراھىم مېنىڭ سۆز باشلىشىمنى كۈتۈۋاتقاندەك قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، مەن:

ـ ئى ئەبۇ ئابدۇراھمان! بىز تەرەپلەردە قۇرئان ئوقۇيدىغان، ئىلىم تەلەپ قىلىدىغان، تەقدىرگە ئىشەنمەيدىغان ۋە: ”ھەر ئىش الله تەرىپىدىن ئالدىن پىلانلانمىغان“ دەيدىغان بىر قىسىم كىشىلەر پەيدا بولدى، ـ دېۋىدىم. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما:

ـ سەن ئۇلار بىلەن كۆرۈشسەڭ، ئېيتىپ قويغىنكى، مەن ئۇلاردىن، ئۇلارمۇ مەندىن ئادا ـ جۇدادۇر. الله تائالانىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلارنىڭ بىرەرسى ئۇھۇد تېغىدەك ئالتۇننى الله يولىدا سەدىقە قىلسىمۇ، تەقدىرگە ئىمان ئېيتمىغۇچە، الله ئۇلارنىڭ سەدىقىسىنى قوبۇل قىلمايدۇ، ـ دېدى. ئاندىن يەنە سۆز باشلاپ مۇنداق دېدى:

ـ دادام ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ماڭا مۇنۇ ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن ئىدى: بىر كۈنى بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىدا ئولتۇراتتۇق. بىردىنلا قېشىمىزدا كىيىملىرىنىڭ رەڭگى ناھايىتى ئاق، چاچلىرى قاپقارا بىر كىشى پەيدا بولۇپ قالدى. ئۇ ئادەمدە سەپەرنىڭ ئالامىتى كۆرۈنمەيتتى. ھېچ قايسىمىز ئۇ كىشىنى تونۇمايتتۇق. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ ئولتۇردى. ئاندىن ئۆزىنىڭ ئىككى تىزىنى پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى تىزىغا تەگكۈزۈپ، ئىككى ئالقىنىنى ئىككى يوتىسىغا قويۇپ تۇرۇپ:

— ئى مۇھەممەد! ماڭا ئىسلامنىڭ نېمە ئىكەنلىكى توغرىسىدا سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئىسلام دېگىنىمىز، بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللاھنىڭ ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، رامىزاندا روزا تۇتۇش، ھەرەمگە بېرىشقا قادىر بولالىغانلار ھەج قىلىشتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

— راست ئېيتتىڭ، - دېدى. بىز ئۇ كىشىنىڭ ئۆزى سورىغان سوئالغا بېرىلگەن جاۋابنى ”راست ئېيتتىڭ“ دەپ تەستىقلىغانلىقىدىن ئەجەپلەندۇق. ئۇ كىشى يەنە:

— ماڭا ئىماننىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگىن! — دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئىمان دېگەن، ئاللاھقا ۋە ئاللاھنىڭ پەرىشتىلىرىگە، كىتابلىرىغا، پەيغەمبەرلىرىگە، قىيامەتكە، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ ئاللاھ تائالانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىشتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

— راست ئېيتتىڭ، - دېدى. ئاندىن:

— ماڭا ئېھساننىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ بەرگىن! — دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ئېھسان دېگىنىمىز، ئاللاھقا خۇددى ئاللاھنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندەك ھالەتتە ئىبادەت قىلىشتۇر. گەرچە سەن ئاللاھنى كۆرەلمىسەڭمۇ، ئاللاھ سېنى ھەمىشە كۆرۈپ تۇرىدۇ، - دېدى. ئۇ كىشى:

— ماڭا قىيامەتنىڭ (قاچان بولىدىغانلىقى) توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— خۇددى ساڭا ئوخشاش، مەنمۇ ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن، - دېدى. ئۇ كىشى:

— ئۇنداقتا، ماڭا قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى ھەققىدە سۆزلەپ بەرگىن! - دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ دېدەك ئۆزىنىڭ خوجايىنىنى تۇغقان چاغدا، يالاڭ ئاياغ، يالاڭتۆش، كەمبەغەل پادىچىلار چوڭ بىنالارنى سېلىش بىلەن پەخىرلەنگەن چاغدا، قىيامەت يېقىنلاشقان بولىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن، ئۇ كىشى كېتىپ قالدى. مەن ھەيران بولغانچە تۇرۇپ قاپتىمەن. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى ئۆمەر! سوئال سورىغۇچىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇ جىبرىئىل بولىدۇ، سىلەرگە دىنىڭلارنى ئۆگەتكىلى كەپتۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 8)

37 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، ھەج قىلىش، رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇش ۋە جۇنۇبەتتىن غۇسلى قىلىش» دېيىلگەن[①].

(ئەبۇ داۋۇد: 4695)

[①] ئەلبانى (2930): سەھىھ ـ دېگەن.

38 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا تۇراتتى، بىر كىشى كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىمان دېگەن نېمە؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئىمان دېگىنىمىز، اللهنىڭ بار ۋە بىرلىكىگە ئىشىنىش، پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش، پەيغەمبەرلەرگە ۋە پەيغەمبەرلەرگە چۈشۈرۈلگەن كىتابلارغا ئىشىنىش، الله بىلەن ئۇچرىشىشقا ۋە ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشكە ئىشىنىشتىن ئىبارەتتۇر، ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىسلام دېگەن نېمە؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئىسلام دېگىنىمىز، اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىش، نامازنى جايىدا ئادا قىلىش، الله پەرز قىلغان زاكاتنى بېرىش ۋە رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇشتىن ئىبارەتتۇر، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ئى رەسۇلۇللاھ! ئېھسان دېگەن نېمە؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئېھسان دېگىنىمىز، اللەقا خۇددى اللەنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندەك ئىبادەت قىلىشتۇر. چۈنكى سەن اللەنى كۆرمىگەن بىلەن، الله سېنى ھەمىشە كۆرۈپ تۇرىدۇ، - دېدى. ئۇ كىشى:

– ئى رەسۇلۇللاھ! قىيامەت قاچان بولىدۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– خۇددى ساڭا ئوخشاش، مەنمۇ ئۇنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن. لېكىن مەن ساڭا قىيامەتنىڭ بەزى ئالامەتلىرىنى دەپ بېرەي، دېدەكنىڭ ئۆزىنىڭ خوجايىنىنى تۇغۇشى، يالاڭئاياق، يالاڭتۆش پادىچىلارنىڭ خەلققە باش بولۇشى قاتارلىقلار شۇلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر. قىيامەتنىڭ قاچان بولۇشى اللەتىن باشقا ھېچ كىم بىلمەيدىغان بەش غەيب قاتارىدىن بولۇپ، الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: قىيامەت (نىڭ بولىدىغان ۋاقتى) توغرىسىدىكى بىلىم ھەقىقەتەن اللەنىڭ دەرگاھىدادۇر. الله يامغۇرنى (ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ۋە ئۆزى بەلگىلىگەن جايغا) ياغدۇرىدۇ، بەچچىدانىدىكى (تۆرەلمىنىڭ) نېمە ئىكەنلىكىنى (يەنى ئوغۇلمۇ، قىزمۇ، بىجىرىممۇ، كەمتۈكمۇ، بەختلىكمۇ، بەختسىزمۇ) الله بىلىدۇ[①] دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ كىشى كەينىگە بۇرۇلۇپ كېتىپ قالدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىڭلار! - دېدى. لېكىن ساھابىلار ئۇنى ئىزدەپ تاپالمىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

– ئۇ كىشى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بولۇپ، كىشىلەرگە دىنىنى ئۆگىتىپ قويۇش ئۈچۈن كەلگەن، - دېدى.

(بۇخارى: 4777)

[①] سۈرە لوقمان، 34- ئايەت.

39 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
ــ مەندىن (مەسىلە) سوراڭلار! ــ دېدى. ساھابىلەر سوراشتىن ئەيمەندى. دەل شۇ پەيتتە، بىر كىشى كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىزىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ:
ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىسلام دېگەن نېمە؟ ـ دېگەندەك سوئاللارنى سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەر قېتىم ئۇنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرگەندە، ئۇ كىشى:
ـ توغرا ئېيتتىڭ. ـ دەيتتى. ئۇ كىشى:
ــ ئېھسان دېگەن نېمە؟ ـ دەپ سورىۋىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
ــ ئېھسان دېگىنىمىز، اللهتىن خۇددى اللهنى كۆرۈپ تۇرغاندەك قورقۇش بولۇپ، گەرچە بىز اللهنى كۆرەلمىسەكمۇ، الله بىزنى ھەمىشە كۆرۈپ تۇرىدۇ. ـ دەپ جاۋاب بەردى.
بۇ رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىنى ساناپ: «يالاڭئاياق، يالاڭتۆش پادىچىلارنىڭ، گاس ۋە كورلارنىڭ يەر شارىغا پادىشاھ بولۇۋالغىنىنى كۆرسەڭ (قىيامەتنى كۈت)» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ رىۋايەتتە يەنە: «ئۇ جىبرىئىل بولۇپ، سىلەر سورىمىغاندىن كېيىن، سىلەرنىڭ بىلىۋېلىشىڭلار ئۈچۈن كېلىپ سوئال سورىدى» دېگەن.
(مۇسلىم: 10)

44 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەسچىتتە ئولتۇراتتۇق، تۆگە مىنگەن بىر كىشى مەسچىتكە كىردى ـ دە، تۆگىسىنى چۆكۈرۈپ باغلىغاندىن كېيىن:
ــ قايسىڭلار مۇھەممەد بولىسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنىڭ ئارىمىزدا يۆلىنىپ ئولتۇراتتى. بىز:
ــ ماۋۇ يۆلىنىپ ئولتۇرغان ئاقپىشماق ئادەم شۇ. ـ دېدۇق. ئۇ كىشى:

ـ ئى ئابدۇلمۇتتەلىبىنىڭ ئوغلى! ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ قۇلىقىم سەندە، ـ دېدى. ئۇ ئادەم:

ـ مەن سەندىن سوئال سورىماقچى، سوئالنى قوپاللىق بىلەن سورايمەن، كۆڭلۈڭگە ئالمىغايسەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ خالىغىنىڭنى سورىغىن! ـ دېدى.

ـ سەن ۋە سەندىن ئىلگىرىكىلەرنىڭ ئىگىسى بولغان اللهنىڭ نامى بىلەن سەندىن سورايكى، الله ھەقىقەتەن سېنى بارلىق كىشىلەرگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىمۇ؟

ـ ئەلۋەتتە، شۇنداق.

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن سورايكى، الله تائالا سەن ئارقىلىق بىزنى بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشقا بۇيرىدىمۇ؟

ـ ئەلۋەتتە، شۇنداق.

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن سورايكى، الله تائالا سەن ئارقىلىق بىزنى ھەر يىلنىڭ بۇ ئېيىدا روزا تۇتۇشقا بۇيرىدىمۇ؟

ـ ئەلۋەتتە، شۇنداق.

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن سورايكى، الله تائالا سېنى بايلىرىمىزدىن سەدىقىلەرنى يىغىپ، كەمبەغەللىرىمىزگە تارقىتىپ بېرىشكە بۇيرىدىمۇ؟

ـ ئەلۋەتتە، شۇنداق.

ـ سەن الله تەرەپتىن ئېلىپ كەلگەن بارلىق تەلىماتلارغا ئىمان كەلتۈردۈم. مەن قەبىلەمنىڭ ساڭا ئەۋەتكەن ئەلچىسى، بەنى سەئىد ئىبنى بەكىر قەبىلىسىدىن زىمام ئىبنى سەئلەبە بولىمەن.

(بۇخارى: 63)

45 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بىرەر مەسىلە توغرۇلۇق سوئال سوراشتىن چەكلەنگەنىدۇق. شۇڭا سەھرادىن (بۇ چەكلىمىدىن خەۋىرى يوق) زېرەكرەك بىرسى كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سوئال سورىسا، بىز خوش بولۇپ كېتەتتۇق. بىر كۈنى سەھرادىن بىر كىشى كېلىپ:

ـ ئى مۇھەممەد! سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزنىڭ يېنىمىزغا كېلىپ، سېنى اللهنىڭ ئەلچىسى دەۋاتىدىغۇ؟ ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ توغرا دەپتۇ، ـ دېدى.

ـ ئۇنداقتا، ئاسمان ـ زېمىننى كىم ياراتتى؟ بۇ تاغلارنى كىم تىكلىدى؟ تاغلارنىڭ ئىچىدىكى نۇرغۇن نەرسىلەرنى كىم ياراتتى؟

ـ الله.

ـ ئاسمان ـ زېمىنلارنى ياراتقان، تاغلارنى تىكلىگەن زاتنىڭ نامى بىلەن سەندىن سورايكى، ھەقىقەتەن الله سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىمۇ؟

ـ ھەئە، شۇنداق.

ـ سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرز“ دەيدىغۇ؟

ـ دېگىنى توغرا.

ـ سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايكى، بۇنى الله بۇيرىدىمۇ؟

ـ ھەئە، شۇنداق.

ـ سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”ماللارنىڭ زاكىتىنى ئايرىش پەرز“ دەيدىغۇ؟

ـ دېگىنى توغرا.

ـ سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايكى،

بۇنى ﷲ بۇيرىدىمۇ؟

ـ ھەئە، شۇنداق.

ـ سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”رامىزان ئېيىدا بىر ئاي روزا تۇتۇش پەرز“ دەيدىغۇ؟

ـ دېگەنلىرى توغرا.

ـ سېنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن سورايكى، بۇنى ﷲ بۇيرىدىمۇ؟

ـ ھەئە، شۇنداق.

ـ سېنىڭ ئەۋەتكەن ئادىمىڭ بىزگە: ”قادىر بولالىغان ئادەمنىڭ ھەج قىلىشى پەرز“ دەيدىغۇ؟

ـ دېگىنى توغرا.

ـ سېنى ھەقىقەتنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئاڭلىغانلىرىمنى كەم ـ زىيادە قىلماستىن ئورۇندايمەن.

ئۇ ئادەم كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئۇ راست شۇنداق قىلالىسا، چوقۇم جەننەتكە كىرىدۇ» دېدى. (مۇسلىم: 12)

48 ـ تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا نەجدلىك بىر ئادەم كەلدى، ئۇنىڭ چاچلىرى چۇۋۇق، ئاۋازى خىرقىراق ئىدى، بىز خىل گۇڭگۇلدىغان ئاۋازى ئاڭلىناتتى-يۇ، بىراق نېمە دېگەنلىكىنى چۈشەنگىلى بولمايتتى. ئۇ يېقىن كەلگەندە، ئۇنىڭ ئىسلام ھەققىدە سوئال سورىۋاتقانلىقىنى بىلدۇق. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ـ بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاخ ناماز ئوقۇش پەرزدۇر، ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ــ بۇ بەش ۋاخ نامازدىن باشقا ناماز بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ــ يوق، ئەمما نەپلە ناماز ئوقۇماي دېسەڭ، ئوقۇساڭ بولىدۇ. ئۇندىن باشقا، رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇش پەرزدۇر.

ــ ئۇندىن باشقا روزا بارمۇ؟

ــ يوق، ئەمما نەپلە روزا تۇتاي دېسەڭ، تۇتساڭ بولىدۇ. ئۇندىن باشقا، زاكات بېرىشمۇ پەرزدۇر.

ــ بۇ زاكاتتىن باشقىسىمۇ بارمۇ؟

ــ يوق، ئەمما نەپلە سەدىقە قىلاي دېسەڭ، قىلساڭ بولىدۇ.

ــ الله بىلەن قەسەمكى، مەن بۇلارنى كەم ـ زىيادە قىلماستىن ئىجرا قىلىمەن.

ئۇ كىشى كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ بۇ كىشى راست شۇنداق قىلالىسا، نىجات تاپىدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 46)

49 ـ بىر ئايال ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇدىن كوزىدا ئېچىتىلغان سىركە توغرۇلۇق سورىۋىدى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنهۇ ئۇ ئايالغا مۇنۇ ھەدىس بىلەن جاۋاب بەردى: ئابدۇلقەيس جەمەتىنىڭ ئەلچىلەر ئۆمىكى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كەلگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن:

ــ سىلەر كىم بولىسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ــ بىز رەبىئە[1]، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ قارشى ئالىمىز! ئىسلامغا قارشى ئۇرۇشۇپ رەسۋا بولۇپ، پۇشايمانغا قېلىشتىن بۇرۇن ئۆز ئىختىيارىڭلار بىلەن مۇسۇلمان بولۇپ كەلگىنىڭلارنى قىزغىن قارشى ئالىمىز، ـ دېدى. ئۇلار:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز بەك يىراق جايدىن كەلدۇق. سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا مۇزەر كاپىرلىرى بار. شۇنىڭ ئۈچۈن، بىز سىينىڭ يېنىڭىزغا پەقەت ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئايلاردىلا كېلەلەيمىز. شۇڭا

سەن بىزنى چوقۇم جەننەتكە باشلايدىغان بىر ئەمەلنى قىلىشقا بۇيرىساڭ، بىز ھەم ئۆزىمىز شۇ ئەمەلنى قىلساق ھەم ئارقىمىزدا قالغان كىشىلەرگە يەتكۈزسەك. - دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى تۆت ئىشقا بۇيرۇپ، تۆت ئىشنى قىلىشتىن توستى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارنى ئالدى بىلەن يېگانە اللهقا ئىمان ئېيتىشقا بۇيرۇپ بولۇپ:

— يېگانە اللهقا ئىمان ئېيتىشنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەمسىلەر؟ - دەپ سورىدى. ئۇلار:

- الله ۋە اللهنىڭ پەيغەمبىرى بىلگۈچىدۇر، - دەپ جاۋاب بېرىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- اللهقا ئىمان ئېيتىش دېگىنىمىز، اللهتىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام اللهنىڭ ئەلچىسىدۇر دەپ گۇۋاھلىق بېرىشتۇر. ئاندىن ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش ۋە رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇشتۇر، - دېدى. ئاندىن ئۇلارغا:

— ئۇرۇشتا ئېلىنغان ئولجىنىڭ بەشتىن بىرىنى دۆلەت خەزىنىسىگە تاپشۇرۇشۇڭلار لازىم، - دېدى. ئاندىن ئۇلارنى قاپاق، كوزا ۋە موم بىلەن قاپلانغان قاچىلارنى ئىشلىتىشتىن توستى[1]. ئاندىن:

— بۇلارنى ئېسىڭلاردا چىڭ ساقلاڭلار ۋە ئارقاڭلاردا قالغان كىشىلەرگە يەتكۈزۈڭلار! — دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئابدۇلقەيس جەمەتىدىكى ئەشەج ئىسىملىك كىشىگە:

- سەندە الله ياقتۇرىدىغان پۇختىلىق ۋە تەمكىنلىكتىن ئىبارەت ئىككى خىسلەت بار ئىكەن، - دېدى.

بۇ ھەدىسنى رىۋايەت قىلغۇچى شۇئبە: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، ياغاچتىن ئويۇلغان تەڭلىنىمۇ ئىشلىتىلىشى چەكلەنگەن قاچىلار قاتارىدا تىلغا ئالغاندەك قىلغانىدى، - دەيدۇ.

(مۇسلىم: 17)

[1] ئۇلار ئادەتتە قوۋۇق ئوزۇم، خورما قاتارلىق مېۋىلەرنى سوغا چىلاپ، بۇ خىلدىكى قاچىلاردا ساقلاپ مېۋە سۈيى قىلىپ ئىچەتتى. بۇ خىلدىكى قاچىلاردا ساقلانغان مېۋە سۈيى بەزىدە كۈننىڭ ئۆتىشى بىلەن ئېچىپ هاراققا ئايلىنىپمۇ قالاتتى. ئاندىن ئۇنى ئىستېمال قىلغۇچىلار، ئۇنىڭ هاراققا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى سەزمەستىن ئىچىپمۇ قالاتتى. بۇ چەكلىمە مانا شۇنى كۆزدە تۇتقان ئاساستا يولغا قويۇلغان ئىدى، بىراق كېيىن باشقا بىر ھەدىس ئارقىلىق ھەرقانداق قاچىنى ئىشلىتىشكە بولىدىغانلىقى، پەقەت ئىچىدىكى نەرسىنىڭ هاراققا ئايلانغان - ئايلانمىغانلىقىغا دىققەت قىلىش كېرەكلىكى بايان قىلىنغان.

50 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەرقانداق كىشى اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقى ۋە مېنىڭ ھەقىقەتەن الله تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر ئىكەنلىكىم، ئۆلۈمنىڭ ھەق ئىكەنلىكى، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش ۋە تەقدىردىن ئىبارەت بۇ تۆت ھەقىقەتكە چىن قەلبىدىن ئىشەنمىگىچە مۇئمىن بولالمايدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2145)

[1] ئەلبانى (174): سەھىھ ـ دېگەن.

51 ـ شەرىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ـــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئانام ماڭا بىر مۇئمىن قۇل ئازاد قىلىشنى ۋەسىيەت قىلغانىدى، مېنىڭ نۇبىيەلىك قارا تەنلىك بىر دېدىكىم بار. شۇنى ئازاد قىلسام، ۋەسىيەت ئورۇنلىنامدۇ؟ ـ دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـــ دېدىكىڭنى چاقىر! ـــ دېدى. مەن دېدىكىمنى چاقىردىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن:

ـ رەببىڭ كىم؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇ:

ـ الله، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن كىم؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇ:

ـ سەن اللهنىڭ پەيغەمبىرى، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ـ بۇ دېدىكىڭنى ئازاد قىلساڭ بولىدۇ، چۈنكى ئۇ مۇئمىن ئىكەن، ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 3282)

[1] ئەلبانى (2810): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

52 ـ ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ئىگىسىنىڭ الله، دىنىنىڭ ئىسلام ۋە پەيغەمبىرىنىڭ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولغانلىقىغا چىن قەلبىدىن مەمنۇن بولغان ھەرقانداق كىشى ئىماننىڭ تەمىنى تېتىيدۇ».
(مۇسلىم: 34)

53 ـ ئابدۇللا ئىبنى مۇئاۋىيە غازىرىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر دەپ ئېتىقاد قىلغان، يېگانە اللهقىلا ئىبادەت قىلغان ۋە مېلىنىڭ زاكىتىنى ھەر يىلى خۇشاللىق بىلەن ئادا قىلغان كىشى ئىماننىڭ تەمىنى تېتىيدۇ. مۇنداق كىشى مېلىنىڭ قېرى، كېسەل ۋە ئەبگالىرىنى ئەمەس، بەلكى ئوتتۇرا ھاللىرىنى تاللاپ بېرىدۇ. چۈنكى الله سىلەردىن مېلىڭلارنىڭ ئەڭ ئېسىللىرىنى زاكاتقا ھېسابلاپ بېرىۋېتىشىڭلارنى تەلەپ قىلمايدۇ، ماللىرىڭلارنىڭ ئەڭ ناچارلىرىنى بېرىشىڭلارغىمۇ رۇخسەت قىلمايدۇ»[1].
(ئەبۇ داۋۇد: 1582)

[1] ئەلبانى (1400): سەھىھ ـ دېگەن.

54 ـ بەھز ئىبنى ھەكىم دادىسى ئارقىلىق بوۋىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:
ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن سېنىڭ يېنىڭغا كەلمەسلىككە ۋە سەن دەۋەت قىلغان بۇ دىنغا كىرمەسلىككە ئون نەچچە قېتىم قەسەم قىلغانىدىم. مەن الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى ماڭا ئۆگەتكەندىن باشقىنى ئاڭقىرالمايدىغان ئادەممەن. الله رىزاسى ئۈچۈن سەندىن بىر نەرسە سوراي، الله سېنى بىزگە نېمە بىلەن ئەۋەتتى؟ ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
ــ ئىسلام بىلەن، ـ دېدى. مەن:
ــ ئىسلامنىڭ ئالامەتلىرى نېمە؟ ـ دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ”ئۆزەمنى اللەقا تاپشۇردۇم، ئىلگىرىكى قىلمىشلىرىمدىن يۈتۈنلەي قول ئۈزدۇم“ دېيىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، مۇسۇلمانىنىڭ قېنىنى تۆكۈشنى هارام دەپ بىلىش، بارلىق مۇسۇلمان بىلەن هەمكارلىشىپ، قېرىنداشلارچە ئۆتۈش قاتارلىقلار ئىسلامىنىڭ ئالامەتلىرىدىن هېسابلىنىدۇ. هەر قانداق بىر مۇشرىك ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ مۇسۇلمان بولىدىكەن، ئۇ مۇشرىكلار دىيارىدىن مۇسۇلمانلار دىيارىغا كۆچمىگىچە، اللە ئۇنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى قوبۇل قىلمايدۇ، ـ دېدى[1].

(نەسائى: 2436)

[1] ئەلبانى (2285): سەنەدى هەسەن.ـ دېگەن.

55 ـ سۇفيان ئىبنى ئابدۇللا ئەل سەقەفىي رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسەللەمگە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا ئىسلام هەققىدە سەندىن كېيىن هېچ كىمدىن بىر نەرسە سورىمىغۇدەك بىر تەلىم بەرگەن بولساڭ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم:

ـ اللەقا ئىمان كەلتۈردۇم دېگىن، ئاندىن اللە كۆرسەتكەن توغرا يولدا مۇستەهكەم تۇرغىن! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 38)

56 ـ ئەنەستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى بىز ئوقۇغان نامازنى ئوقۇسا، بىزنىڭ قىبلىمىزنى قىبلە قىلسا ۋە بىز بوغۇزلىغان مالنى يېسە، ئۇ مۇسۇلماندۇر»[2].

(نەسائى: 4977)

[2] ئەلبانى (4624): سەهىھ ـ دېگەن.

ئىماننىڭ خىسلەتلىرى ۋە ئالامەتلىرى

59 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ئىمان 70 نەچچە شاخچىدىن تەركىپ تاپقان بولۇپ، ھايا ـــ شۇ شاخچىلارنىڭ بىرىدۇر».
(مۇسلىم: 35)

60 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئىمان 60 نەچچە شاخچىدىن تەركىب تاپقان بولۇپ، ھايا ـ شۇ شاخچىلارنىڭ بىرىدۇر» دېيىلگەن.
(بۇخارى: 9)

61 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئۇنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى: ”بىر اللهتىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق“ دېيىش؛ ئەڭ تۆۋىنى كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان نەرسىلەرنى يولدىن ئېلىۋېتىشتۇر» دېيىلگەن.
(مۇسلىم: 35)

64 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«تۆۋەندىكى ئۈچ خىسلەتنى ئۆزىدە ئۆزلەشتۈرگەن كىشى ئىماننىڭ لەززىتىنى تېتىيدۇ: الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلىنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرۈش، باشقىلارنى پەقەت الله ئۈچۈنلا دوست تۇتۇش ۋە الله ئۇنى كۇپۇرلۇقتىن قۇتقۇزغاندىن كېيىن، كۇپۇرلۇققا قايتىشنى خۇددى ئوتقا تاشلىنىشنى يامان كۆرگەندەك يامان كۆرۈش».

(مۇسلىم: 43)

65 ـ ئۇنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە: «مۇھەببەت ۋە نەپرەتنى الله ئۈچۈنلا بولۇش» دېيىلگەن[2].

(نەسائى: 4987)

[2] ئەلبانى (4614): سەھىھ ـ دېگەن.

69 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ھەر قانداق بىر كىشى مېنى ئۆزىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى، بالا ـ ۋاقىسى ۋە جىمى ئىنسانلاردىن ئارتۇق كۆرمىگۈچە ھەقىقىي مۇئمىن بولالمايدۇ».

(بۇخارى: 15)

70 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«كىمكى ئۆزىگە ياخشى كۆرگەننى قېرىندىشىغىمۇ ياخشى كۆرمىگىچە، ھەقىقىي ئىمان ئېيتقان بولمايدۇ».

(بۇخارى: 13)

71 ـ ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى الله ئۈچۈن ياخشى كۆرسە ۋە الله ئۈچۈن يامان كۆرسە، الله ئۈچۈن بەرسە ۋە الله ئۈچۈن بەرمىسە، ئىمانى مۇكەممەل بولىدۇ»[①].

(ئەبۇ داۋۇد: 4681)

[①] ئەلبانى (3915): سەھىھ ـ دېگەن.

74 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇسۇلمان دېگەن، تىلى ۋە قولى بىلەن باشقا مۇسۇلمانلارغا زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەيدىغان كىشىدۇر. مۇئمىن دېگەن، باشقىلارنىڭ جېنى ۋە مېلىغا زامىن بولمايدىغان كىشىدۇر»[②].

(تىرمىزى: 2627)

[②] ئەلبانى (2118): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

75 ـ ئابدۇللا ئىبنى ئەمىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇسۇلمان دېگەن، تىلى ۋە قولى بىلەن باشقا مۇسۇلمانلارغا زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزمەيدىغان كىشىدۇر. مۇھاجىر دېگەن، الله چەكلىگەن ئىشلارنى تەرك ئەتكەن كىشىدۇر».

(بۇخارى: 10)

76 ـ ئابدۇللا ئىبنى ئەمىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كىشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ـ ئىسلامنىڭ ياخشى خىسلەتلىرى قايسىلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ يېقىر ـ مىسكىنلەرنىڭ قورسىقىنى تويغۇزۇش ۋە تونىغان ـ تونىمىغان ھەممىسىگە ئوخشاش سالام بېرىش، ـ دېدى.

(بۇخارى: 12)

79 ـ ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ساھابىلار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ۋەسۋەسە ھەققىدە سوراپ:

— ئى رەسۇلۇللاھ! بەزىدە كۆڭلىمىزگە شۇنداق بىر نەرسىلەر كېلىدۇكى، بىرىمىزنىڭ ئۇ نەرسىنى تىلغا ئالغاندىن كۆرە كۆيۈپ كۇل بولۇپ كېتىشى ياكى ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ كېتىشى ياخشىراق، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا:

— ئەنە شۇنى تىلغا ئېلىشتىن شۇ دەرىجىدە قورقۇشىڭلار ئۆزى ئىمانىڭلارنىڭ ساپلىقىنىڭ ئالامىتىدۇر، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(مۇسلىم: 133)

80 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ رىۋايىتىدە: «ئۇنىڭ (يەنى شەيتانىنىڭ) ھىيلە ـ مىكرىنى (قەلبىڭلاردا ئورۇن ئالغۇزماستىن) ۋەسۋەسە بىلەنلا ياندۇرغان اللهقا چەكسىز ھەمدۇسانالار بولسۇن!» دېيىلگەن[①].

(ئەبۇ داۋۇد: 5112)

[①] ئەلبانى (4264): سەھىھ ـ دېگەن.

82 ـ ئەبۇ مالىك دادىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دەپ تەلىم بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم:

«كىمكى: ”بىر اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر“ دېسە ۋە اللهتىن باشقا بارلىق مەبۇدلارنى ئىنكار قىلسا، ئۇنىڭ مال ـ مۈلكىگە ۋە جېنىغا چېقىلىش ھارام بولىدۇ. ئۇنىڭ ئىچكى سىرلىرىنىڭ ھېسابىنى الله ئۆزى ئالىدۇ».

(مۇسلىم: 23)

ئىمان ھۆكۈملىرى، بەيئەت ۋە باشقىلارنىڭ بايانى

85 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن كىشىلەر بىلەن تاكى ئۇلار: ”بىر اللهتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اللهنىڭ ئەلچىسىدۇر“ دەپ گۇۋاھلىق بەرگەن، ناماز ئوقۇغان ۋە زاكات بەرگەنگە قەدەر ئۇرۇشۇشقا بۇيرۇلدۇم، ئۇلار بۇلارنى ئىجرا قىلسا، جانلىرى ۋە ماللىرىنى مەندىن ساقلاپ قالالايدۇ، ئەمما ئىسلامنىڭ ھەققىدىن ساقلاپ قالالمايدۇ[1]، ئۇلارنىڭ ئىچكى سىرلىرىنىڭ ھېسابىنى الله ئالىدۇ».

(بۇخارى: 25)

86 ـ ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللام بىزگە:

«سىلەر ماڭا اللهقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، زىنا قىلماسلىققا، ئوغرىلىق قىلماسلىققا ۋە بىگۇناھ قان تۆكمەسلىككە بەيئەت قىلىڭلار» دېدى.

(مۇسلىم: 4558)

---

[1] يەنى بىرەر جىنايەت سادىر قىلسا، ئىسلامدا بەلگىلەنگەن جازاسىنى تارتىدۇ.

87 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «بالىلىرىڭلارنى (جاھىلىيەت دەۋرىدىكىدەك قىز بالىلىرىڭلارنى نومۇستىن ياكى كەمبەغەللىكتىن قورقۇپ) ئۆلتۈرمەسلىككە، (ئاياللار) باشقىلارنىڭ بالىسىنى يالغاندىن ئەرلىرىنىڭ بالىسى قىلىۋالماسلىققا، مەن بۇيرۇغان ياخشى ئىشلاردىن باش تارتماسلىققا بەيئەت قىلىڭلار! سىلەردىن كىم بۇ ۋەدىگە ۋاپا قىلسا، ئۇنىڭ ئەجرىنى الله بېرىدۇ. ۋاپا قىلالماي، چەكلەنگەن بۇ ئىشلاردىن بىرەرىنى قىلىپ سېلىپ، گۇناھى ئۈچۈن بۇ دۇنيادا جازالانسا، بۇ جازا ئۇنىڭ گۇناھىغا كەپپارەت بولىدۇ. ئەمما الله ئۇنىڭ بۇ قىلمىشىنى بۇ دۇنيادا يايقان بولسا، قىيامەتتە ئۆزى خالىغانچە بىر تەرەپ قىلىدۇ، خالىسا گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىدۇ، خالىسا جازالايدۇ» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شۇ بويىچە بەيئەت قىلدۇق.

(بۇخارى: 18؛ مۇسلىم)

88 ـ بۇخارى، مۇسلىم، نەسائى ۋە مالىكنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە راھەت ـ پاراغەتتىمۇ، جاپا ـ مۇشەققەتتىمۇ، خۇشاللىق ۋە قايغۇدىمۇ ئىتائەت قىلىشقا، (مال ـ مۈلۈك ۋە مەنسەپ تەقسىماتلىرىدا) باشقىلار بىزدىن ئەۋزەل كۆرۈلسە، سەۋر قىلىشقا، ئەمىرلىكنى (يەنى باشلىقلىقنى) ئۆز ئەھلىدىن تالاشماسلىققا ۋە مالامەت قىلغۇچىلارنىڭ مالامىتىدىن قورقماستىن، نەدىلا بولساق، الله ئۈچۈن ھەقنى دېيىشكە بەيئەت قىلدۇق.

(بۇخارى: 7199)

89 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: ئەمىرلىكنى (يەنى باشلىقلىقنى) ئۆز ئەھلىدىن تالاشماسلىققا بەيئەت قىلدۇق، ئەمما الله تەرىپىدىن كەلگەن ئوچۇق پاكىت ئارقىلىق ئۇ كىشىدە ئوچۇق ـ ئاشكارا كۇپرىلىقنى بايقىساق، ئۇنىڭغا سۈكۈت قىلماسلىققا بۇيرۇلدۇق.

(بۇخارى: 7056)

90 ـ ئەۋف ئىبنى مالىك ئەشجەئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز توققۇز (سەككىز ياكى يەتتە بولۇشىمۇ مۇمكىن) كىشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ اللهنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلمامسىلەر؟ ـ دېدى. بىز تېخى يېقىندا بەيئەت قىلغان ئىدۇق. شۇڭا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلدۇققۇ؟ ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

ـ اللهنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلمامسىلەر؟ ـ دېدى. بىز:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلدۇققۇ؟ ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

ـ اللهنىڭ ئەلچىسىگە بەيئەت قىلمامسىلەر؟ ـ دېدى. بىز قولىمىزنى سۇنۇپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا بەيئەت قىلغانىدۇق، ئەمدى نېمىگە بەيئەت قىلىمىز؟ ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ اللهقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەستىن ئىبادەت قىلىشقا، بەش ۋاخ ناماز ئوقۇشقا، ئىتائەت قىلىشقا ۋە كىشىلەردىن ھېچنېمە سورىماسلىققا بەيئەت قىلىڭلار! ـ دېدى. مەن شۇ سورۇندىكى كىشىلەردىن بىر قىسمىنىڭ قامچىسى يەرگە چۈشۈپ كەتسىمۇ، ھېچكىمدىن ئۇنى سۇنۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلمىغانلىقىنى كۆردۈم.

(مۇسلىم: 1043)

92 ـ ھىرماس ئىبنى زىياد مۇنداق دەيدۇ: مەن بالىلىق دەۋرىمدە بەيئەت قىلىش ئۈچۈن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قولۇمنى سۇنغانىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن بەيئەت ئېلىشنى رەت قىلدى[①].

(نەسائى: 1483)

[①] ئەلبانى (3899): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.

95 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دەيدۇ: ھۇدەيبىيە كۈنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىرگە چىققان كىشىلەر دەرەخ سايىسى چۈشۈپ تۇرىدىغان يەرلەرگە تارقىلىپ كەتكەنىدى. بىر ئازدىن كېيىن قارىساق، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، دادام (ئۆمەر):

— ئى ئابدۇللا! ئۇلارنىڭ قېشىغا بېرىپ باققىن! كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغۇدەك نېمە ئىش بوپتۇ؟ ـ دېدى. مەن بېرىپ قارىغۇدەك بولسام، كىشىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بەيئەت قىلغىلى تۇرۇپتۇ. بۇنى كۆرۈپ، مەنمۇ بەيئەت قىلدىم. ئاندىن بېرىپ دادامغا خەۋەر قىلدىم. شۇنىڭ بىلەن، داداممۇ بېرىپ بەيئەت قىلدى.

(بۇخارى: 4187)

96 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئابدۇلمەلىك ئىبنى مەرۋانغا بەيئەت قىلغانلىقىنى ئىپادىلەپ مۇنداق مەكتۇپ يازغان: "مەن اللهنىڭ قۇلى، مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى ئابدۇلمەلىككە، اللهنىڭ قانۇنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۈننىتىنى ئوتتۇرىدا قويۇپ تۇرۇپ، كۈچۈمنىڭ يېتىشىچە ئىتائەت قىلىدىغانلىقىمنى جاكارلايمەن، بالىلىرىممۇ ھەم شۇنداق جاكارلايدۇ".

(بۇخارى: 7203)

97 ـ ئەمر ئىبنى ئەھۋەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ۋىدالىشىش ھەججىدە بار ئىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اللهقا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتقاندىن كېيىن، كىشىلەرگە ۋەز ـ نەسىھەت قىلدى، ئاندىن كېيىن ئۈچ قېتىم:

ـ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق ئەڭ ھارام قىلىنغان كۈن قايسى؟ ـ دەپ سورىدى. كىشىلەر:

— چوڭ ھەج كۈنى (يەنى ئاراپات كۈنى)، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بىر ـ بىرىڭلارنىڭ جېنىغا، مېلىغا ۋە يۈز ـ ئابرويىغا تېگىش سىلەرگە خۇددى بۇ كۈن، بۇ جاي ۋە بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغاندەكلا ھارامدۇر. ئى خالايىق! ھەر كىشىنىڭ جىنايىتى ئۆزىگە بولۇپ، دادىنىڭ جىنايىتىدىن بالا جاۋابكار بولمايدۇ، بالىنىڭ جىنايىتىدىن دادا جاۋابكار بولمايدۇ. بىلىڭلاركى، مۇسۇلمان مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشىدۇر، قېرىندىشىنىڭ رازىلىقىسىز ھېچ نېمىسى ھالال ئەمەستۇر. بىلىڭلاركى، جاھىلىيەت دەۋرىدە قىلىنغان جازانىنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز، (قەرز بەرگەن) سەرمايەڭلار ئۆزەڭلارغا قايتىدۇ، باشقىلارنى زىيان تارتقۇزمايسىلەر، ئۆزەڭلارمۇ زىيان تارتمايسىلەر. ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىبنىڭ جازانىلىرىنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز. ئى خالايىق! جاھىلىيەت دەۋرىدىكى قان قەرزىنىڭ ھەممىسى ئىناۋەتسىز. جاھىلىيەت قان قەرزلىرىدىن ئالدى بىلەن ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدىغىنى ھارىس ئىبنى ئابدۇلمەتتەلىبنىڭ قېنىدۇر، ھۇزەيل قەبىلىسى ئۇنى بەنى لەيس قەبىلىسىدىكى ئىنىكئانىسىنىڭ يېنىدا تۇرۇۋاتقاندا ئۆلتۈرۈۋەتكەن ئىدى. ئى خالايىق! ئاياللارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىڭلار! سىلەرنىڭ ئەمرىڭلاردىكى ئاياللار سىلەرگە قولۇڭلارغا چۈشكەن ئەسىر كەبى ئىتائەت قىلىدۇ، سىلەر ئۇندىن باشقا ھېچ بىر ئىمتىيازغا ئىگە ئەمەس. ئەمما ئاياللىرىڭلار ئوچۇق ـ ئاشكارا ناچار قىلىقلارنى قىلسا، سىلەر ئۇلار بىلەن بىللە بولماڭلار، (بۇمۇ ئۈنۈم بەرمىسە) ئۇلارنى ئەدەپلەش مەقسىتىدە ئاستىراق ئۇرۇڭلار. ئەگەر سىلەرگە ئىتائەت قىلسا، ئۇلارنى بوزەك قىلىش خىيالىدا بولماڭلار. ئى خالايىق! ئاياللىرىڭلارنىڭ زىممىسىدە سىلەرنىڭ (ئۇلار رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك) ھەققىڭلار بار، سىلەرنىڭ زىممەڭلاردىمۇ ئۇلارنىڭ (سىلەر رىئايە قىلىشقا تېگىشلىك) ھەققى بار. سىلەرنىڭ ھەققىڭلار — ئاياللىرىڭلار تۆشەكلىرىگە سىلەردىن باشقىلارنى يولاتماسلىق، سىلەر ياقتۇرمايدىغان كىشىلەرنى ئۆيۈڭلەرگە كىرگۈزمەسلىك قاتارلىقلار. ئاياللىرىڭلارنىڭ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردىكى ھەققى بولسا، ئۇلارنى چىرايلىق رەۋىشتە ئاش ـ نان، كىيىم ـ كېچەك بىلەن تەمىنلەشتۇر، ـ دېدى[1]. (تىرمىزى: 3087)

[1] ئەلبانى (2464): ھەسەن. ـ دېگەن.

98 ـ يەنە بىر ھەدىستە: «شەيتان سىلەرنىڭ يۇرتۇڭلاردا مەبۇد بولۇشتىن مەڭگۈلۈك ئۈمىد ئۈزدى. بىراق، سىلەر كۆزگە ئىلمايدىغان بىر قىسىم ئەمەللەردە ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىش ئەھۋالى يۈز بېرىپ تۇرىدۇ، شەيتان شۇنىڭغا رازى بولىدۇ» دەپ رىۋايەت قىلىنغان[2].
(تىرمىزى: 2159)

[2] ئەلبانى (1753): سەھىھ ـ دېگەن.

*بۇ يەردە يۇرتۇڭلار دېگەندە، ئەرەب يېرىم ئارىلى، يەنى شۇ ۋاقىتتىكى ساھابىلەر ياشاۋاتقان زېمىن كۆزدە تۇتۇلغان

99 ـ ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـــ الله ئاسمان ـ زېمىننى ياراتقاندىن تارتىپ زامان ئۆز پېتى ئايلىنىپ كېلىۋاتىدۇ، بىر يىل 12 ئاي بولۇپ، بۇلاردىن تۆت ئايدا ئۇرۇش قىلىش ھارامدۇر، بۇ ئايلارنىڭ ئۈچى زۇلقەئدە، زۇلھەججە ۋە مۇھەررەم بولۇپ، بىر ـ بىرىگە ئۇلىنىپ كېلىدۇ. جۇمادا ئېيى بىلەن شەئبان ئېيى ئارىسىدا كېلىدىغان رەجەب ئېيى بولسا، يالغۇز كېلىدۇ. بۇ ئاي قايسى ئاي؟ ـ دېدى. بىز:

ـــ الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جىمىپ كەتتى. بىز:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئاينى باشقا ئىسىم بىلەن ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، ـ دەپ تۇرساق:

ـ بۇ ئاي زۇلھەججە ئېيى ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى. بىز:

ـ شۇنداق، زۇلھەججە ئېيى، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بۇ قايسى يۇرت؟ ـ دېدى. بىز:

ـــ الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە جىمىپ كەتتى. بىز:

ـــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ يۇرتنى باشقا ئىسىم بىلەن ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، ـ دەپ تۇرساق:

ـ بۇ يۇرت ھەرەم ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى. بىز:

ـــ شۇنداق، ھەرەم، ـ دېدۇق . پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بۇ قايسى كۈن؟ ـ دەپ سورىدى. بىز:

ـــ الله ۋە اللهنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە جىمىپ كەتتى. بىز:

ـــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ كۈننى باشقا ئىسىم بىلەن ئاتايدىغان ئوخشايدۇ، ـ دەپ تۇرساق:

ـ بۇ قۇربانلىق كۈنى ئەمەسمۇ؟ ـ دېدى. بىز:

ـ شۇنداق، قۇربانلىق كۈنى، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بىر ـ بىرىڭلارنىڭ جېنىغا، مېلىغا ۋە يۈز-ئابرويىغا تېگىش سىلەرگە خۇددى بۇ كۈن، بۇ جاي ۋە بۇ ئاينىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغاندەكلا ھارامدۇر. سىلەر اللهنىڭ ئالدىغا بارىسىلەر، الله قىلغان ـ ئەتكەنلىرىڭلاردىن ھېساب ئالىدۇ. مەندىن كېيىن بىر ـ بىرىڭلارنى قىرىدىغان كاپىرلىققا قايتماڭلار! ئى خالايىق! بۇ جايغا كەلگەنلەر كەلمىگەنلەرگە يەتكۈزۈپ قويسۇن! چۈنكى كەلمىگەنلەر ئىچىدىن بىر قىسىم كىشىلەر ئەستە قالدۇرۇش، ئاڭقىرىشتا بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغانلاردىن ياخشىراق بولۇشى مۇمكىن. ئى خالايىق! يەتكۈزدۈممۇ؟ ئى خالايىق! يەتكۈزدۈممۇ؟ ـ دېدى. بىز:

ـ شۇنداق، يەتكۈزدىڭ، ـ دېگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى الله گۇۋاھ بول! ـ دېدى.

(بۇخارى: 4406)

ئەبۇ داۋۇد بۇ ھەدىسنىڭ بىر قىسمىنى، مۇسلىم ھەممىسىنى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، مۇسلىمنىڭ رىۋايىتىدە تۆۋەندىكى ئىبارىلەر قوشۇپ بايان قىلىنغان: ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قايتىپ بېرىپ، ئىككى تۇياق ئالا قوچقارنى بوغۇزلىدى ۋە

بىرگە بىر توپ قوينى تارقىتىپ بەردى.

101 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«خۇددى ھايۋان بالىسىنى تۇغقاندا ساغلام تۇغقاندەك، ھەر قانداق بالا تۇغۇلغاندىلا ئىسلامنى ئۆزلىكىدىن قوبۇل قىلىدىغان تەبىئەت بىلەن تۇغۇلىدۇ. كېيىن ئۇ بالىنى ئاتا ـ ئانىسى يەھۇدىي ياكى خرىستىئان ۋەياكى ئاتەشپەرەس قىلىپ يېتىلدۈرىدۇ. سىلەر ھايۋاننىڭ بالىلىرىنى چولاق تۇغۇپ قويغىنىنى كۆرۈپ باقتىڭلارمۇ؟»

ئاندىن ئەبۇ ھۇرەيرە تۆۋەندىكى ئايەتنى ئوقۇدى: اللهنىڭ دىنىغا (ئەگەشكىنكى) الله ئىنسانلارنى شۇ دىن بىلەن ياراتقان، اللهنىڭ ياراتقىنىدا ئۆزگىرىش بولمايدۇ، بۇ توغرا دىندۇر[1].

(بۇخارى: 1359)

[1] سۇرە رۇم، 30ـ ئايەت.

102 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ تۆگە بوتىلىقىنىڭ چولاق تۇغۇلغىنىنى كۆرۈپ باقتىڭلارمۇ؟ ئۇنى سىلەر (تۇغۇلغاندىن كېيىن) چولاق قىلىسىلەرغۇ؟ ـ دېدى. ئۇلار:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بالا كىچىك ۋاقتىدىلا ئۆلۈپ كەتسە، ئۇنىڭ ئاخىرەتتىكى ئەھۋالى قانداق بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ الله ئۇلارنىڭ ياشىسا نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2658)

105 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«زىناخور مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ زىنا قىلمايدۇ، ئوغرى مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ ئوغرىلىق قىلمايدۇ، ھاراقكەش مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ ھاراق ئىچمەيدۇ، بۇلاڭچى باشقىلارنىڭ قىممەتلىك بۇيۇملىرىنى مۇئمىنلىك ھالىتىدە تۇرۇپ تارتىۋالمايدۇ».

(بۇخارى: 2475)

106 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«كىشى زىنا قىلسا، ئىمان ئۇنىڭدىن چىقىپ كېتىپ، بېشى ئۈستىدە خۇددى سايىدەك ئەگىپ يۈرىدۇ، زىنادىن قاچان قول ئۈزسە، ئىمان شۇ چاغدا ئۇنىڭغا قايتىدۇ»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 2475)

[1] ئەلبانى (3924): سەھىھ ـ دېگەن.

107 ـ تىرمىزىنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: «ئىمان ئۇنىڭدىن چىقىپ كېتىپ، بېشى ئۈستىدە خۇددى سايىدەك ئەگىپ يۈرىدۇ. قاچانكى شۇ ئىشنى تاشلىسا، ئىمان ئۇنىڭغا قايتىدۇ». ئەبۇ جەئفەر مۇھەممەد ئىبنى ئەلى دېگەن كىشىنىڭ بۇ ھەدىس توغرىسىدا: بۇ، ئىمان دەرىجىسىدىن ئىسلام دەرىجىسىگە چىقتى دېگەنلىك بولىدۇ، ـ دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىندى[2].

[2] ئەلبانى (2117): سەھىھ ـ دېگەن.

108 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ئىسلام غېرىبانە باشلانغان، كەلگۈسىدە يەنە غېرىبانە ھالىتىگە قايتىدۇ. غېرىبلارغا خۇشخەۋەر بولسۇن!»

(مۇسلىم: 145)

109 ـ ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«خۇددى (ئۇچاڭلاردىكى) كىيىم كونىراپ قالغاندەك، ئىچىڭلاردىكى ئىمانىمۇ كونىراپ قالىدۇ، شۇڭا اللهتىن قەلبىڭلاردىكى ئىماننى يېڭىلاپ بېرىشىنى تىلەڭلار!»[1]

(«ئەلكەبىر»)

[1] ھەيسەمى (158): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى «ئەلكەبىر» دە رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر ـ دېگەن.

118 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مۇئمىن خۇددى شامال ئۇلۇغ - سولغا ئېگىپ تۇرىدىغان زىرائەتكە ئوخشايدۇ. دېمەك، مۇئمىنگە بالايى - ئاپەت كېلىپ تۇرىدۇ. مۇناپىق تا تۈۋىدىن كەسمىگىچە تەۋرىمەيدىغان سەنۇبەر دەرىخىگە ئوخشايدۇ»[1].
(تىرمىزى: 2866)

[1] ئەلبانى (2300): سەھىھ - دېگەن.

119 - نەۋۋاس ئىبنى سەمئان ئەلكەلبى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«الله تائالا توغرا يولنى مۇنداق مىسال بىلەن بايان قىلغان: يولنىڭ ئىككى تەرىپىدە دەرۋازىلىرى ئوچۇق ئىككى تام بولۇپ، ھەر دەرۋازىغا پەردىلەر تارتىلغان، يولنىڭ بېشىدا چاقىرغۇچى بار، ئۈستىدە يەنە بىر چاقىرغۇچى بار. الله كىشىلەرنى ئامان جايغا (يەنى جەننەتكە) دەۋەت قىلىدۇ ۋە خالىغان ئادەمنى توغرا يولغا باشلايدۇ[2]. يولنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى دەرۋازىلار الله بېكىتكەن چەك - چېگرىلار بولۇپ، پەردە ئېچىلمىغۇچە ھېچ كىم الله بېكىتكەن بۇ چەك -چېگرىلارنىڭ ئىچىگە كىرەلمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىدە تۇرغۇچى بولسا، پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن نەسىھەت قىلغۇچىدۇر»[3].
(تىرمىزى: 2859)

[2] يۇنۇس سۈرىسى، 25- ئايەت.
[3] ئەلبانى (2295): سەھىھ - دېگەن.

122 - ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«الله تائالا يەھيا ئىبنى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنى بەنى ئىسرائىلغا بەش كەلىمىنى يەتكۈزۈشكە ئەۋەتكەن؛ الله تائالا ئىيسا ئەلەيھىسسالامنى پەيغەمبەرلىككە تاللىغاندا:
- ئى ئىيسا! سەن يەھيا ئىبنى زەكەرىياغا: "سەن بەنى ئىسرائىلغا يەتكۈزمەكچى بولغان كەلىمىنى يا سەن يەتكۈز ياكى مەن يەتكۈزەي"

دېگەن، ـ دېدى. يەھيا ئىبنى زەكەرىيا ئەلەيھىسسالام چىقىپ، بەنى ئىسرائىلنىڭ يېنىغا كەلدى ـ دە، مۇنداق دېدى:

ـ ئى بەنى ئىسرائىل! اللہ سىلەرنى اللہقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، اللہقا شېرىك كەلتۈرۈش ــ خۇددى بىر كىشى بىر قۇلنى ئازاد قىلىپ، ئۇنىڭغا پۇل ـ مال بەرسە، ئۇ قۇل ئازاد قىلغۇچىسىنىڭ قىلغان ئىلتىپاتلىرىدىن تېنىۋېلىپ، باشقا بىرىنى ئۆزىگە خوجىدار قىلىۋالغىنىغا ئوخشايدۇ. اللہ سىلەرنى ناماز ئوقۇشقا بۇيرۇيدۇ، ناماز ئوقۇش ـ خۇددى دۈشمەنگە ئەسىر چۈشۈپ قېلىپ، دۈشمەن ئۆلتۈرمەكچى بولغاندا: "مېنى ئۆلتۈرمەڭلار! مەن سىلەرگە خەزىنەمنى بېرەي، خەزىنەم بەدىلىگە جېنىمنى قۇتۇلدۇراي" دەپ، خەزىنىسىنى بېرىپ، جېنىنى قۇتۇلدۇرغان كىشىگە ئوخشايدۇ. اللہ سىلەرنى سەدىقە بېرىشكە بۇيرۇيدۇ، سەدىقە بېرىش ــ قولىغا قالقان ئېلىپ، دۈشمىنى بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن نەيزە ـ قىلىچ زەربىسىنىڭ قايسى تەرەپتىن كېلىشىگە پەرۋا قىلماستىن، دادىل قەدەملەر بىلەن دۈشمىنىگە قاراپ يول ئالغان كىشىگە ئوخشايدۇ. اللہ سىلەرنى كىتابنى ئوقۇشقا بۇيرۇيدۇ، كىتابنى ئوقۇش ـ خۇددى دۈشمەن بېسىپ كىرگەندە، قورغاننىڭ ھەر تەرىپىگە توپ ـ توپ كىشىلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇپ، دۈشمەن نەدىن ھۇجۇم قىلسا، شۇ يەردە قايتۇرما زەربە بېرىپ، قورغاننى قوغدايدىغان قورغان ئەھلىگە ئوخشايدۇ. مانا بۇ، قۇرئان ئوقۇيدىغان كىشىنىڭ مىسالى بولۇپ، قۇرئان ئوقۇغان ئادەم ھەر دائىم مۇستەھكەم قورغاندا قوغدىلىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2863؛ بەززار)

[1] ئەلبانى (2298): سەھىھ ـ دېگەن.

123 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە مۇنۇ بەش كەلىمىنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇپ مۇنداق دېدى: «شۈبھىسىزكى الله تائالا ئۇخلىمايدۇ، ئۇخلاشمۇ ھەم الله تائالانىڭ شەنىگە لايىق ئەمەستۇر. الله تائالا مىزاننى پەسلىتىدۇ، كۆتۈرىدۇ. الله تائالاغا كېچىنىڭ ئەمەلى كۈندۈزنىڭ ئەمەلىدىن بۇرۇن، كۈندۈزنىڭ ئەمەلى كېچىنىڭ ئەمەلىدىن بۇرۇن كۆتۈرۈلىدۇ. الله بىلەن بەندىنىڭ ئارىسىنى توسۇپ تۇرىدىغان پەردە نۇردۇر».

ئەبۇ بەكرىنىڭ رىۋايىتىدە: «الله بىلەن بەندىنىڭ ئارىسىنى توسۇپ تۇرىدىغان پەردە ئوت بولۇپ، ئەگەر پەردىنى ئېچىۋېتىدىغان بولسا، يۈزىنىڭ نۇرلىرى بارلىق مەخلۇقاتلارنى كۆيدۈرۈپ تاشلايدۇ» دېيىلگەن.

(مۇسلىم: 179)

125 ـ زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مەن سىلەرگە ئىككى نەرسىنى قويۇپ كېتىمەن، ئۇنىڭغا چىڭ ئېسىلساڭلار، ھەرگىز ئازمايسىلەر. بىرىنىڭ شەنى يەنە بىرىدىن ئۇلۇغدۇر. ئۇنىڭ بىرى، اللهنىڭ ئاسماندىن يەرگىچە سوزۇلغان مۇستەھكەم ئارغامچىسى بولغان كىتابى؛ يەنە بىرى، مېنىڭ ئائىلە ـ تاۋابىئاتلىرىمدۇر. بۇ ئىككىسى مەن بىلەن تاكى ھەۋزى كەۋسەردە ئۇچراشقىچە بىر ـ بىرىدىن ئايرىلمايدۇ، شۇڭا مەندىن كېيىن بۇ ئىككىسىگە دىققەت بىلەن مۇئامىلە قىلىڭلار»[1].
(تىرمىزى: 3788)

[1] ئەلبانى (2980): سەھىھ ـ دېگەن.

126 ـ ئابدۇرراھمان ئىبنى ئەمر سۇلەمى ۋە ھىجر ئىبنى ھىجر مۇنداق دەيدۇ: يەنە مۇنداق كىشىلەرنىمۇ ئەيىبلەشكە يول يوقتۇركى، ئۇلار (جىھادقا چىقىش ئۈچۈن) سەندىن ئۇلاغ سوراپ كەلگەندە [2] دېگەن ئايەت ئىرباز ئىبنى سارىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەققىدە نازىل بولغان بولۇپ، بىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ (سالام بەرگەندىن كېيىن):
ــ بىسىنى زىيارەت قىلغىلى ۋە سىنىڭ ئىلمىڭنى ئالغىلى كەلدۇق، ـ دېدۇق. ئىرباز:
ـ بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە ئىمام بولۇپ ناماز ئوقۇدى. ئاندىن بىزگە بۇرۇلۇپ ناھايىتى تەسىرلىك بىر نەسىھەت قىلدىكى، كۆزلىرىمىزدىن ياش تۆكۈلۈپ، قەلبلىرىمىز تىترەپ كەتتى. بىر كىشى:
ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ سۆز ۋىدالاشقۇچىنىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرىدەك قىلىدۇ. بىزگە قىلىدىغان ۋەسىيىتىڭ بارمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

[2] سۈرە تەۋبە، 92-ئايەت.

ـــ سىلەرگە ئاللاھتىن قورقۇشنى، سىلەرگە باش بولغان كىشى ھەبەشىستانلىق قۇل بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، بۇيرۇقىغا قەتئىي ئىتائەت قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلىمەن. ئىچىڭلاردىن كىمكى مەندىن كېيىن ياشىسا، كۆپ ئىختىلاپلارنى كۆرىدۇ. سىلەر مېنىڭ سۈننىتىمگە ۋە توغرا يولغا يېتەكلەنگەن ھەم باشقىلارنى توغرا يولغا يېتەكلىگۈچى خەلىپىلەرنىڭ سۈننىتىگە مۇستەھكەم ئېسىلىڭلار. ئۇنى ئېزىق چىشىڭلار بىلەن چىشلەڭلار (يەنى چىڭ تۇتۇڭلار). (دىنغا) يېڭىدىن پەيدا قىلىپ قوشۇپ قويۇلغان ھەرقانداق ئىشتىن ھەزەر ئەيلەڭلار، ھەقىقەتەن يېڭى پەيدا قىلىنغان ھەر قانداق ئىش بىدئەتتۇر. ھەر قانداق بىدئەت ئازغۇنلۇقتۇر، ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4607)

[1] ئەلبانى (3851): سەھىھ ـ دېگەن.

127 ـ مىقدام ئىبنى مەئدىكەرىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«دىققەت قىلىڭلاركى، مەندىن بىرەر ھەدىس يەتسە، تەختىگە يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ: ”بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئاللاھنىڭ كىتابى بار، ئاللاھنىڭ كىتابىدا ھالال دېگەننى ھالال، ھارام دېگەننى ھارام دەيمىز“ دەپ، ھەدىسنى كۆزگە ئىلمايدىغان كىشىلەر پەيدا بولىدىغان زامان يېقىنلاشتى. ۋاھالەنكى، ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنىڭ (بىر نەرسە ھەققىدە) ھارام دەپ چىقارغان ھۆكمى ئاللاھ تائالانىڭ چىقارغان ھۆكمى بىلەن باراۋەردۇر»[2].

(تىرمىزى: 2664)

[2] ئەلبانى (2146): سەھىھ ـ دېگەن.

128 ـ تىرمىزى ۋە ئەبۇ داۋۇد يەنە بىر رىۋايەتتە: «دىققەت قىلىڭلاركى، ماڭا قۇرئان بېرىلدى، قۇرئان بىلەن بىرگە (ۋەھيى ئىكەنلىكىدە) قۇرئاننىڭ ئوخشىشى بېرىلدى. دىققەت قىلىڭلاركى، قورساقنى تازا تويغۇزۇپ، تەختىگە يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ: ”مۇنداق، مۇنداق...“ دەيدىغان كىشىنىڭ پەيدا بولۇش زامانى يېقىنلىشىۋاتىدۇ» دەپ، يۇقىرىقى بىلەن ئوخشاش مەزمۇندىكى ھەدىسنى بايان قىلدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4604؛ ئەھمەد ۋە بەززار)

[1] ئەلبانى (3848): سەھىھ ـ دېگەن.

130 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەڭ گۈزەل سۆز ئاللاھنىڭ كىتابى؛ ئەڭ گۈزەل يول مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يولى؛ ئىشلارنىڭ ئەڭ يامىنى (دىندا) يېڭى پەيدا قىلىنغان ئىشلاردۇر. سىلەرگە ۋەدە قىلىنغان (قىيامەت، ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىش قاتارلىق) ئىشلار چوقۇم مەيدانغا كېلىدۇ، سىلەر قېچىپ قۇتۇلالمايسىلەر.

(بۇخارى: 7277)

131 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«كىمكى بىزنىڭ بۇ ئىشىمىزدا (يەنى دىنىمىزدا) يوق نەرسىنى پەيدا قىلسا، ئۇ ئىش رەت قىلىنىدۇ».

(بۇخارى: 6297)

132 ـ زۆھەرى مۇنداق دەيدۇ: مەن بىر كۈنى (دەمەشقتە) ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىغا كىرسەم، ئۇ يىغلاۋېتىپتۇ، مەن:

ـ نېمىگە يىغلايسەن؟ ـ دەپ سورىسام، ئۇ:

ـ مەن ھازىر (پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دەۋرىدە بىلىدىغان ئىشلاردىن) پەقەت نامازنىلا تونۇۋاتىمەن، ھەتتا مۇشۇ نامازمۇ زايا قىلىنىپ كەتتى، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 530)

137 ـ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن سىلەرنى كېچىسى بىلەن كۈندۈزى ئوخشاشلا ئايئاق يول ئۈستىدە قويۇپ كەتتىم»[2].

(ئىبنى ماجە: 5)

[2] ئەلبانى (5): ھەسەن، ـ دېگەن.

152 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن الله تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەت ۋە ئىلىم زېمىنغا ياغقان مول يامغۇرغا ئوخشايدۇ. زېمىننىڭ ئىچىدە سۇنى سۈمۈرۈپ نۇرغۇن ئوت ـ چۆپلەرنى ئۈندۈرىدىغان مۇنبەت يەرمۇ بولىدۇ، ئۇنىڭ ئىچىدە گىياھمۇ ئۈندۈرمەي، سۇنىمۇ سىڭدۈرۈۋەتمەي تۇتۇپ تۇرىدىغان تېيىز يەرمۇ بولىدۇ، كىشىلەر اللهنىڭ ئىلتىپاتى بىلەن ئۇ يەردىكى سۇلاردىن ئىچىدۇ، ئۇلاغلىرىنى ۋە زىرائەتلىرىنى سۇغۇرۇشتا پايدىلىنىدۇ، (يامغۇر ياغقان) يەنە بىر قىسىم جايلار چۆل بولۇپ، يا سۇنى سىڭدۈرۈۋەتمەي تۇتۇپ تۇرالمايدۇ، يا ئوت ـ چۆپ ئۈندۈرمەيدۇ. مانا بۇ، اللهنىڭ دىنىنى ئۆگەنگەن، مەن الله تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەت ۋە ئىلىمدىن پايدىلانغان، ئاندىن ئۆگەنگىنىنى باشقىلارغا ئۆگەتكەن كىشى بىلەن ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمىغان، مەن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەتنى قوبۇل قىلمىغان كىشىنىڭ مىسالىدۇر».

(بۇخارى: 79)

153 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن ۋە مەن الله تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتنىڭ مىسالى تۆۋەندىكى كىشى بىلەن قەۋمىنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ: بىر كىشى قەۋمىگە كېلىپ: ”ئى قەۋمىم! مەن ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر قوشۇننى كۆردۈم. مەن سىلەرنى سەمىمىي ئاگاھلاندۇرغۇچىدۇرمەن، تېز بولۇڭلار! ئۆزەڭلارنى قۇتۇلدۇرۇڭلار!“ دەيدۇ. قەۋمىنىڭ بىر قىسمى لام ـ جىم دېمەي، شۇ ھامان ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار قۇتۇلۇپ قالىدۇ. يەنە بىر قىسمى ئۇنىڭغا ئىشەنمەي، ئۆز يۇرتلىرىدا قېلىپ قالىدۇ. ئەتىسى تاڭ ئېتىشى بىلەن تەڭلا ھېلىقى قوشۇن كېلىپ، ئۇلارنى قىرىپ تاشلايدۇ. مانا بۇ، ماڭا ئىتائەت قىلىپ، مەن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتكە ئەگەشكەن كىشى بىلەن ماڭا ئىتائەت قىلماي، مەن ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەتنى ئىنكار قىلغان كىشىنىڭ مىسالىدۇر».

(بۇخارى: 7283)

154 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مەن بىلەن كىشىلەرنىڭ مىسالى گۈلخان ياققان كىشىنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ. گۈلخان ئەتراپىنى يورۇتقاندا شەپەرەڭ ۋە ئوتخومار ھاشارەتلەر ئوتقا ئۆزىنى ئېتىشقا باشلايدۇ، گۈلخان ياققۇچى ئۇلارنى ئوتتىن قۇتۇلدۇرۇشقا تىرىشىدۇ، بىراق كۈچى يەتمەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئۆزلىرىنى ئوتقا ئاتىدۇ. مانا مەن سىلەرنىڭ بېلىڭلاردىن تۇتۇپ، سىلەرنى ھە دەپ ئوتتىن چىقىرىشقا تىرىشىۋاتىمەن، لېكىن سىلەر ئۆزەڭلارنى ئوتقا ئېتىۋاتىسىلەر».
(بۇخارى: 6483)

155 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:
ــ بەنى ئىسرائىلنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈنلەر مېنىڭ ئۇممىتىمنىڭ بېشىغىمۇ بىرمۇ بىر كېلىدۇ. ھەتتا ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئاشكارا ھالدا ئانىسىغا يېقىنچىلىق قىلغانلار بولسا، مېنىڭ ئۇممىتىم ئىچىدىمۇ شۇنى قىلىدىغانلار بولىدۇ. بەنى ئىسرائىل يەتمىش ئىككى پىرقىگە بۆلۈنۈپ كەتكەن، مېنىڭ ئۇممىتىم يەتمىش ئۈچ پىرقىگە بۆلۈنىدۇ. بىر پىرقىدىن باشقا ھەممىسى دوزاخقا كىرىدۇ، ـ دېدى. ساھابىلەر:
ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇ قايسى پىرقە؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللام:
ـ مەن ۋە ساھابىلىرىم تۇتقان يولنى تۇتقانلار، ـ دېدى[1].
(تىرمىزى: 2641)

[1] ئەلبانى (2129): ھەسەن، ـ دېگەن.

ئەمەللەردە ئوتتۇراھال بولۇش

158 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۈچ كىشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاياللىرىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىبادىتى توغرىسىدا سورىغىلى كەلدى. ئۇلارغا جاۋاب بېرىلگەندە، ئۇلار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بۇ ئەمەللىرىنى ئاز سانىغاندەك قىلىپ:

ـ بىز بىلەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى قانداقمۇ سېلىشتۇرغىلى بولسۇن؟ الله ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلغان تۇرسا، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلاردىن بىرى:

ـ مەن ئەمدى ھەر كېچىسى ناماز ئوقۇيمەن، ـ دېدى. يەنە بىرى:

ـ ئەمدى يىل بويى روزا تۇتىمەن ۋە روزىسىز يۈرمەيمەن، ـ دېدى. يەنە بىرى:

ـ مەن ئەمدى ئاياللارغا يېقىن يولىمايمەن، مەڭگۈ ئۆيلەنمەيمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېلىپ، ئۇلارغا:

ـ مۇنداق ـ مۇنداق سۆزلەرنى قىلغان كىشىلەر سىلەرمۇ؟ الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ھەقىقەتەن الله‌تىن سىلەرگە قارىغاندا بەكرەك قورقىمەن ۋە سىلەردىن بەكرەك تەقۋادارمەن. لېكىن مەن روزىنىمۇ تۇتىمەن، روزىسىزمۇ يۈرىمەن. نامازنىمۇ ئوقۇيمەن، ئۇيقىنىمۇ ئۇخلايمەن، خوتۇنمۇ ئالىمەن. كىمكى مېنىڭ سۈننىتىمدىن يۈز ئۆرىسە، ئۇ مېنىڭ ئۈممىتىمدىن ئەمەس، ـ دېدى.

(بۇخارى: 5063)

159 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئىشنى قىلىپ، ئاندىن ئۇ ئىشنى قىلىشقا رۇخسەت بەرگەنىدى، بىر توپ كىشى ئۇ ئىشنى قىلىشتىن ئۆزىنى ئۇستۇن تۇتتى. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇلارنىڭ قىلمىشىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، نۇتۇق سۆزلەپ، اللهقا ھەمدۇسانا ئېيتقاندىن كېيىن: «مەن قىلغان ئىشنى قىلىشتىن ئۆزىنى ئۇستۇن تۇتقان كىشىلەرگە نېمە بوپتۇ؟ الله بىلەن قەسەمكى، مەن اللهنى ئۇلاردىن ئوبدانراق بىلىمەن، اللهتىن ئۇلارغا قارىغاندا بەكرەك قورقىمەن» دېدى.

(بۇخارى: 6101)

160 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوسمان ئىبنى مەزئۇن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى چاقىرغىلى ئادەم ئەۋەتتى، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كەلگەندىن كېيىن:

ـ ئى ئوسمان! سەن مېنىڭ سۈننىتىمدىن يۈز ئۆرىدىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى مەن پەقەت سېنىڭ سۈننەتلىرىڭگە ئەگىشىشنىلا خالايمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنداقتا، مەن ئۇيقۇنىمۇ ئۇخلايمەن، نامازنىمۇ ئوقۇيمەن. روزىنىمۇ تۇتىمەن، روزىسىزمۇ يۈرىمەن. خوتۇنمۇ ئالىمەن. ھەي ئوسمان! اللهتىن قورق، سەندە ئائىلەڭنىڭمۇ ھەققى بار، مېھمىنىڭنىڭمۇ ھەققى بار، جىسمىڭنىڭمۇ ھەققى بار. شۇڭا بەزى كۈنلىرى روزا تۇتساڭ، بەزى كۈنلەرنى روزىسىز ئۆتكۈزگىن. كېچىنىڭ بىر قىسمىدا ئۇخلاپ، يەنە بىر قىسمىدا ناماز ئوقۇغىن! ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 1369)

[1] ئەلبانى (1220): سەھىھ ـ دېگەن.

163 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلەرنى بىرەر ئىشقا بۇيرۇسا ئۇلار قىلالىغىدەك ئىشقا بۇيرۇيتتى. ئۇلار:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز ساڭا ئوخشىمايمىز، اللە سىنىڭ ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىڭنى مەغپىرەت قىلغان، ـ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم شۇنداق ئاچچىقلاندىكى، ئاچچىقى چىرايىغا چىقىپ كەتتى. ئاندىن كېيىن:

ـ مەن سىلەردىن بەكرەك تەقۋادارمەن، اللەنىمۇ سىلەردىن بەكرەك تونۇيمەن، ـ دېدى.

(بۇخارى ۋە رەزىن رىۋايەت قىلغان)

164 ـ ئەبۇ جۇھەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى قېرىنداش قىلىپ قويىدى. بىر قېتىم سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى يوقلاپ كەلدى. ئۇ دەردانىڭ ئانىسى (ئەبۇ دەردانىڭ ئايالى) نىڭ ناھايىتى ئاددىي كىيىنگەنلىكىنى كۆرۈپ:

ـ بۇ نېمە قىلغىنىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇ ئايال:

ـ قېرىندىشىڭ ئەبۇ دەردانىڭ دۇنياغا ھېچ ئېھتىياجى يوق، ـ دېدى. ئەبۇ دەردا كېلىپ، سەلمانغا تاماق تەييارلىدى. ئاندىن:

ـ سەن يېگىن، مەن روزا تۇتۇۋالغان، ـ دېدى. سەلمان:

ـ سەن يېمىگىچە مەنمۇ يېمەيمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئەبۇ دەردامۇ يېدى. ئەبۇ دەردا كېچىدە ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن تۇرماقچى بولغانىدى، سەلمان ئۇنىڭغا:

ـ ئۇخلا! ـ دېدى. ئەبۇ دەردا ئۇخلىدى. بىر ئازدىن كېيىن يەنە تۇرماقچى بولىۋىدى، سەلمان يەنە:

ـ ئۇخلا! ـ دېدى. كېچىنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە سەلمان:

ـ ئەمدى تۇرغىن! ـ دېدى. ئىككىسى بىللە ناماز ئوقۇدى. سەلمان:

ـ ھەقىقەتەن سەندە رەببىڭنىڭ ھەققى بار، سىنىڭ بەدىنىڭ ۋە

ئەھلىڭنىڭمۇ ھەم سەندە ھەققى بار. ھەر بىر ھەق ئىگىسىگە ھەققىنى جايىدا بەرگىن! — دېدى. ئەبۇ دەردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ، بولغان ئىشلارنى سۆزلەپ بەردى. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- سەلمان راست ئېيتىپتۇ، - دېدى.

(بۇخارى: 1968)

165 - ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ:

- "كۈن بويى روزا تۇتىمەن ۋە ھاياتلا بولسام، كېچىنى ناماز ئوقۇپ ئۆتكۈزىمەن" دېگەن سۆزۈم پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر قىلىنىپتۇ. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن:

- ئاشۇ سۆزلەرنى قىلغان سەنمۇ؟ - دەپ سورىدى. مەن:

- ئى اللهنىڭ پەيغەمبىرى! مەن شۇنداق دېگەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- شۈبھىسىزكى، سەن بۇنىڭغا قادىر بولالمايسەن، روزىمۇ تۇتقىن، روزىسىزمۇ يۈرگىن. ئۇيقۇنىمۇ ئۇخلىغىن، قوپۇپ ئىبادەتنىمۇ قىلغىن. (رامىزاندىن باشقا) ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇتقىن. ھەقىقەتەن ھەر بىر ياخشىلىققا ئون ھەسسە ساۋاب يېزىلىدۇ. ئەنە شۇ ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇتۇش يىل بويى روزا تۇتقانغا ئوخشاش بولىدۇ.- دېدى. مەن:

— ئۇنىڭدىن ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئۇنداق بولسا، بىر كۈن روزا تۇتۇپ، ئىككى كۈن تۇتمىغىن، - دېدى. مەن:

— ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— ئۇنداق بولسا، بىر كۈن تۇتۇپ، بىر كۈن تۇتمىغىن. بۇ، داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ روزىسى بولۇپ، ئەڭ ئوتتۇرا ھال روزىدۇر، - دېدى.

(مۇسلىم: 1159)

166 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

ـ ئۇ ئەڭ ئەۋزەل روزىدۇر، ـ دېدى. مەن:

ـــ ئۇنىڭـدىنمۇ ئـارتۇقراقىنى قىلالايـمەن، ـ دېـدىم. پەيغەمـبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنىڭدىنمۇ ئەۋزەلرەكى يوق، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 1159)

167 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

ـــ سـىنىڭ يـىل بـويى روزا تۇتـىدىغانلىقىڭنى ۋە قۇرئـاننى ھەر كېچىدە بىر قېتىم ئوقۇيدىغانلىقىڭنى ئاڭلىـدىمغۇ؟ ـ دەپ سـورىدى. مەن:

ـ شۇنداق، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېدىم. پەيغەمـبەر سـەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (روزا تۇغرۇلۇق ئالدىنقى ھەدىستە بايـان قىلىنغان تەلىماتقا ئوخشاش تەلىمات بەرگەندىن كېيىن):

ـ قۇرئاننى ئايدا بىر قېتىم ئوقۇغىن! ـ دېدى. مەن:

ـــ ئـى رەسـۇلۇللاھ! مەن ئۇنىڭـدىنمۇ ئـارتۇقراقىنى قىلالايـمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنداقتا، 20 كۈندە بىر قېتىم ئوقۇغىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ئى ﷲنىڭ پەيغەمبىرى! مەن ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقىنى قىلالايمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئون كۈندە بىر قېتىم ئوقۇغىن! ـ دېدى. مەن:

ـــ ئـى ﷲنىـڭ پەيغەمبـىرى! مەن ئۇنىڭـدىنمۇ ئـارتۇقراقىنى قىلالايمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ يەتتە كۈندە بىر قېتىم ئوقۇغىن، ئۇنىڭدىن ئاشۇرۇۋەتمىگىن. چۈنكى سىنىڭ ئۈستۈڭدە ئايالىڭنىڭمۇ ھەققى بار، مېھمانلىرىڭنىڭمۇ ھەققى بـار، بەدىنىڭنىڭـمۇ ھەققـى بـار، ـ دېـدى. مەن سـۆزۈمدە چىـڭ تۇرۇۋالغانلىقىم ئۈچـۈن ئـىش مۇشـۇنداق چىڭىـپ كەتتـى. پەيغەمـبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

ـــ سـەن بىلمەيسـەن، ئېھتىمـال سـىنىڭ ئـۆمرۈڭ ئـۇزۇن بولۇشـى

مۇمكىن (قىبرىغاندا تاقەت قىلالمايسەن)، ـ دېدى. راست دېگەندەك، مەن پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم دېگەن ياشقا يەتتىم. ياش چوڭايغانسېرى: "پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رۇخسىتىنى قوبۇل قىلغان بولسامچۇ؟!" دەپ ئويلاپ كەتتىم.

(مۇسلىم: 1159)

168 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

ـ سەن يىل بويى كۈندۈزى روزا تۇتۇپ، كېچىسى ئۇخلىماي ناماز ئوقۇيدىكەنسەن، ـ دېدى. مەن:

ـ شۇنداق، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ يىل بويى روزا تۇتساڭ، كېچىسى ئۇخلىماي ناماز ئوقۇساڭ، كۆزۈڭ تالىدۇ، جىسمىڭ چارچايدۇ. يىل بويى روزا تۇتقان ئادەمنىڭ روزىسى روزا ھېسابلانمايدۇ. شۇڭا ھەر ئايدا ئۈچ كۈن روزا تۇت، بۇ، يىل بويى روزا تۇتقان بىلەن باراۋەر، ـ دېدى. مەن:

ـ مەن ئۇنىڭدىن ئارتۇقراقىنى قىلالايمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنداقتا، داۋۇد ئەلەيھىسسالامدەك روزا تۇت! ئۇ بىر كۈن روزا تۇتسا، بىر كۈن تۇتمايتتى، دۈشمەن بىلەن ئۇچراشسا قاچمايتتى، ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! (داۋۇد ئەلەيھىسسالامدىكى) بۇ خىسلەتنى مەن قانداقمۇ قىلالارمەن؟! ـ دېدىم.

(ئەھمەد: 6727؛ بۇخارى: 6277)

169 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:

ـ دادام ماڭا يۇز ـ ئابرويلۇق بىر ئايالنى ئېلىپ بەرگەن بولۇپ، كېلىنىنى پات ـ پات يوقلاپ تۇراتتى. ئۇ ئايالىمدىن مېنىڭ ئەھۋالىمنى سوراپتۇ. ئايالىم ئۇنىڭغا:

ـ بۇ نېمە دېگەن ياخشى ئەر؟! بىز كەلگەندىن بۇيان كۆرپىلىرىمىزنى دەسسەپمۇ قويمىدى، پەردىلىرىمىزنى بىرەر قېتىم

ئېچىپىمۇ قويمىدى، - دەپتۇ. بۇ سوئال - جاۋاب تەكرارلىنىۋەرگەندىن كېيىن، دادام بۇ ئەھۋالنى پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئېيتىپتۇ. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

— بالاڭ كېلىپ، مەن بىلەن كۆرۈشسۇن! - دەپتۇ. كېيىن مەن پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن كۆرۈشتۇم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- روزىنى قانداق تۇتۇۋاتىسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:

- ھەر كۈنى، - دېدىم. پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

- قۇرئاننى قانداق تامام قىلىسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:

— ھەر كېچە بىر قېتىم، - دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

- مۇنداق، مۇنداق.. دېدى (دەپ يۇقىرىقى ھەدىستىكىگە ئوخشاش داۋاملاشقان).

بۇ رىۋايەتتە يەنە ئابدۇللاھنىڭ: ”كاشكى مەن پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ماڭا يارىتىپ بەرگەن كەڭچىلىكىگە ماقۇل دېسەم بوپتىكەن، مانا ئەمدى ياشىنىپ، ئاجىزلىشىپ كەتتىم“ دېگەنلىكى بايان قىلىنغان.

ئابدۇللاھ كېچىدە ئوقۇشقا يەڭگىل بولۇشى ئۈچۈن، كۈندۈزى بالىۋاقىلىرىنىڭ بەزىسىگە قۇرئاننىڭ يەتتىدىن بىرىنى ئوقۇپ بېرىپ، كېچىسى ئوقۇيدىغان يەرنى كۈندۈزى بىر ئۆتكۈزىۋالاتتى. بەزى ۋاقىتلاردا كۈچلىنىۋېلىش مەقسىتىدە بىر نەچچە كۈن روزا تۇتمايتتى. ئاندىن ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئايرىلىشتىن بۇرۇن قىلغان ئەمەللىرىدىن بىرەر نەرسىنى تەرك ئېتىشنى ياقتۇرمىغانلىقى ئۈچۈن، روزا تۇتمىغان شۇ كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىۋالاتتى.

(بۇخارى: 5052)

170 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىر بورىسى بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن كېچىسى كىچىككىنە بىر ھۇجرا ياسايتتى ـ دە، بىر تەرىپىدە ناماز ئوقۇيتتى، كۈندۈزى يېيىپ ئۈستىدە ئولتۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن، كىشىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئىقتىدا قىلىپ ناماز ئوقۇش ئۈچۈن تەرەپ ـ تەرەپتىن كېلىشكە باشلايتتى، ئۇلارنىڭ سانى كۈندىن ـ كۈنگە كۆپەيگىلى تۇردى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا:

ـ ئى خالايىق! تاقىتىڭلار يېتىدىغان ئىشنى قىلىڭلار، سىلەر زېرىكمىگۈچە الله ھەرگىز زېرىكمەيدۇ. الله تائالاغا ئىشلارنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكى ئاز بولسىمۇ ئۈزۈلمەي داۋام قىلىنغىنىدۇر، ـ دېدى.

(بۇخارى: 5861)

171 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسى بىرەر ئىشنى قىلسا، ئىزچىل داۋاملاشتۇراتتى.

(مۇسلىم: 782)

172 ـ بۇ ھەدىسنىڭ رىۋايەتلىرىدىن بىرىدە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـــ توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇڭلار، ئەمەل ـ ئىبادەتتە ئوتتۇراھال بولۇڭلار، (بۇنىڭ ئۈچۈن بېرىلىدىغان ساۋابقا) خۇشال بولۇڭلار، (بىلىڭلاركى) ھېچ كىم جەننەتكە ئۆز ئەمەل ـ ئىبادىتى بىلەن كىرەلمەيدۇ، ـ دېدى. ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سەنمۇ شۇنداقمۇ؟ ـ دېۋىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـــ ھەئە، مەنمۇ شۇنداق، مېنىڭ جەننەتكە كىرىشىممۇ پەقەت اللهنىڭ ماڭا مەغپىرەت ۋە رەھمەت قىلىشىغا باغلىقتۇر، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 5683)

173 ـ ئەلقەمە مۇنداق دەيدۇ: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن:
ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۈنلەردىن بىرەرسىنى بىرەر ئىبادەتكە خاس قىلامتى؟ ـ دەپ سورىدىم. ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:
ـ ياق، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەمەلى ئىزچىل داۋام قىلاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاقىتى يەتكەن ئىشقا سىلەرنىڭ تاقىتىڭلار قانداقمۇ يەتسۇن؟! ـ دېدى.
(بۇخارى: 1987)

174 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىنمۇ يۇقىرىقىغا ئوخشاش ھەدىس رىۋايەت قىلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن:
«توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرۇڭلار، ئەمەل ـ ئىبادەتتە ئوتتۇرا ھال بولۇڭلار، ئەتىگەن، كەچقۇرۇن ۋە كېچىنىڭ ئاخىرقى قىسمىدىن ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن پايدىلىنىڭلار، ھەر ئىشتا ئوتتۇراھال بولۇشقا دىققەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلغاندا نىشانغا يېتەلەيسىلەر».
(بۇخارى: 6463)

175 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن:
«دىن ھەقىقەتەن ئاساندۇر، كىمكى دىننى قىيىنلاشتۇرۇشقا ئۇرۇنىدىكەن، ھۆددىسىدىن چىقىپ بولالماي، ئاخىرى ئۆزى مەغلۇب بولىدۇ».
(بۇخارى: 39؛ نەسائى)

176 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«دىننى كىشىلەرگە ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىڭلار، قىيىنلاشتۇرماڭلار. بېشارەتلەرنى دەپ بېرىپ جەلپ قىلىڭلار، ئۈركۈتىۋەتمەڭلار».
(بۇخارى: 69)

177 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسچىتكە كىرىپ، ئىككى تۈۋرۈكنىڭ ئارىلىقىغا تارتىلغان ئارغامچىنى كۆردى ـ دە:

ـ بۇ نېمە ئارغامچا؟ ـ دەپ سورىدى. كىشىلەر:

ـ بۇ، زەينەپنىڭ ناماز ئوقۇپ ھېرىپ قالغاندا ئېسىلىۋالىدىغان ئارغامچىسى، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇنى ئېلىۋېتىڭلار، نامازنى روھلۇق تۇرۇپ ئوقۇڭلار، ئەگەر بوشاپ قالساڭلار، ئارام ئېلىڭلار! ـ دېدى.

(بۇخارى: 1150)

178 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: زەينەپنىڭ ئورنىغا ھەمنە بىنتى جەھش، ـ دەپ رىۋايەت قىلىنغان[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 1312)

[1] ئەلبانى (1164): سەھىھ ـ دېگەن.

179 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەۋلا بىنتى تۇۋەيت پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككىمىز تۇرغان بىر جايدىن ئۆتتى. مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ بۇ ئايال تۇۋەيتنىڭ قىزى ھەۋلا، كىشىلەر ئۇنى كېچىسى ئۇخلىمايدۇ دېيىشىدىكەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ كېچىسى ئۇخلىمامدىكەن؟ تاقىتىڭلار يېتىدىغان ئىشنى قىلىڭلار، اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، سىلەر زېرىكمىگۈچە الله ھەرگىز زېرىكمەيدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 785)

180 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەر قانداق ئىشنىڭ جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىدىغان دەۋرى بولىدۇ ۋە بۇ جۇشقۇن كەيپىياتنىڭمۇ پەسىيىش دەۋرى بولىدۇ. مانا بۇ جۇش ئۇرۇپ راۋاجلىنىدىغان دەۋرنىڭ ساھىبى ئەگەر توغرا يول ئۈستىدە مۇستەھكەم تۇرسا ۋە ئەمەل ـ ئىبادەتتە ئوتتۇراھال بولسا، ئۇنداق ئادەمنىڭ (مۇشۇنداق داۋام قىلالىشىدىن) ئۈمىد كۈتسەڭلار بولىدۇ. ئەمما ئۇ كىشى (بۇ دەۋردە ئىبادەتنى ھەددىدىن ئاشۇرۇپ قىلىپ، ''ئاۋۇ تەقۋادار ئادەم ئىكەن'' دەپ) بارماق بىلەن ئىشارەت قىلىنىدىغان مەشھۇرلارغا ئايلانسا، ئۇنداق ئادەمدىن ئۈمىد كۈتمەڭلار!»[①]

(تىرمىزى: 2453)

[①] ئەلبانى (1995): ھەسەن. ـ دېگەن.

188 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«(كىشىلەر ئارىسىدا) ياخشى نام ئىگىسى بولۇش، سىرتقى قىياپىتى ھەر جەھەتتىن لاياقەتلىك بولۇش ۋە ئىشلاردا ئوتتۇراھال بولۇش قاتارلىقلار پەيغەمبەرلىكنىڭ 25 پارچىسىدىن بىرىدۇر»[①].

(ئەبۇ داۋۇد: 4776)

[①] ئەلبانى (3996): ھەسەن. ـ دېگەن.